

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra jazyků

Bakalářská práce

**Vzdělávání seniorů na Klatovsku a jeho ekonomická
specifika**

Lucie Polomisová, DiS.

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Lucie Polomisová, DiS.

Veřejná správa a regionální rozvoj – c. v. Klatovy

Název práce

Vzdělávání seniorů na Klatovsku a jeho ekonomická specifika

Název anglicky

The education of senior citizens in the Klatovy region and its economic specifics

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je shrnutí motivace seniorů ke studiu, poskytnutí informací o genderovém vyvážení studentů třetího věku, vysvětlení problematiky socializace seniorů, sestavení uceleného přehledu možností vzdělávání seniorů na Klatovsku, shrnutí ekonomických specifik u daného tématu a jeho financování studia ze strany studentů.

Metodika

V teoretické části bude provedeno dotazníkové šetření s následným vyhodnocením vzorku respondentů. Dle výzkumu bude popsána motivace seniorů ke studiu, socializace studentů a finanční specifika studia seniorů.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

vzdělávání, sociologie, rozvoj osobnosti, financování studia, socializace seniorů, třetí věk

Doporučené zdroje informací

- JANIŠ, K., SKOPALOVÁ, J., *Volný čas seniorů*. Praha: Grada Publishing, 1.vydání, 2016. 160 s. ISBN 978-80-247-5535-9.
- KELNAROVÁ, J., MATĚJKOVÁ, E., *Psychologie 1.díl: Pro studenty zdravotnických oborů*. Praha: Grada, 2010. 184 s. ISBN 978-80-247-3270-1.
- ONDRÁKOVÁ, J.; TAUCHMANOVÁ, V.; JANIŠ, K.; PAVLÍKOVÁ, S.; JEHLIČKA, V. *Vzdělávání seniorů a jeho specifika*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2012. 168 s. ISBN 978-80-7465-038-3.
- POKORNÁ, A., *Komunikace se seniory*. Praha: Grada, 2010. 160 s. ISBN 978-80-247-3271-8.
- ŠPATENKOVÁ, N.; SMÉKALOVÁ, L., *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. PhDr. Milena Dvořáková, MBA

Garantující pracoviště

Katedra jazyků

Elektronicky schváleno dne 4. 6. 2022

PhDr. Mgr. Lenka Kučírková, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 22. 11. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Vzdělávání seniorů na Klatovsku a jeho ekonomická specifika" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Klatovech dne 30.11.2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkoval(a) PhDr. Mgr. Mileně Dvořákové, MBA, Ing. Jiřímu Hamhalterovi (Virtuální U3V ČZU Klatovy), Ing. Pavlovi Vondráčkovi (U3V ZČU v Klatovech) a dalším spolupracujícím osobám, které mi poskytly součinnost při zpracování mé práce. Další poděkování patří mé rodině a přítelovi, za trpělivost s mojí osobou po celou dobu mého studia.

Vzdělávání seniorů na Klatovsku a jeho ekonomická specifika

Abstrakt

Tato bakalářská práce se věnuje vzdělávání senioru na Klatovsku. Práce je rozdělena na dvě části – část teoretickou a část vlastní.

Teoretická část je rozdělena na 9 kapitol. První kapitola se věnuje základním pojmům jako jsou stárnutí, stáří, změnám ve stáří a schopnosti učení v pokročilém věku. Druhá kapitola je věnována změnám ve stáří. Třetí kapitola se věnuje schopnosti učení v pokročilém věku. Ve čtvrté kapitole se budu zabývat stárnutím populace a v kapitole páté se podíváme na předsudky a stereotypy stáří. Šestá kapitola shrnuje specifika vzdělávání seniorů – tato kapitola je věnována socializaci seniorů, jejich volnému času a motivaci ke vzdělávání. Sedmá kapitola představuje vzdělávací okruhy a jejich doporučená oblast. Předposlední kapitola se týká vzdělávání seniorů na Klatovsku, ve které si uvedeme možnosti vzdělávání v dané oblasti. Poslední kapitola je věnována financování vzdělávání.

Vlastní část práce se věnuje dotazníkovému šetření u studentů konzultačních středisek na Klatovsku a šetření u nestudentů na Klatovsku. Dále jsou ve výzkumné části uvedeny výstupy z dotazníkového šetření, které jsou shrnuty v závěru práce.

Klíčová slova: vzdělávání seniorů, socializace seniorů, motivace seniorů, rozvoj osobnosti, financování studia, Virtuální univerzita třetího věku, Univerzita třetího věku

The education of senior citizens in the Klatovy region and its economic specifics

Abstract

This bachelor's thesis focuses on the education of seniors in the Klatovy region. The work is divided into two main parts: theoretical and empirical.

The theoretical part consists of nine chapters, addressing fundamental concepts related to aging and senior education. The first chapter defines key terms such as aging, old age, changes in old age, and learning abilities in advanced age. The following chapters delve into specific aspects, covering changes in old age, learning abilities in advanced age, the aging population, prejudices, and stereotypes associated with aging, as well as the specifics of senior education, including socialization, leisure time, and motivation for education. The sixth chapter summarizes educational areas and their recommended fields, while the seventh chapter explores senior education in the Klatovy region. The final chapter focuses on the financing of senior education.

The empirical part of the thesis involves a questionnaire survey conducted among students at counseling centers in the Klatovy region and non-students in the same area. The research findings from the questionnaire survey are presented and summarized in the conclusion of the thesis.

Keywords: education of seniors, socialization of seniors, motivation of seniors, personality development, study financing, Virtual University of the Third Age, University of the Third Age.

Obsah

Úvod	5
1 Cíl práce a metodika	8
1.1 Cíl práce	8
1.2 Metodika práce	8
2 Teoretická východiska	9
2.1 Základní pojmy	9
2.1.1 Stárnutí	9
2.1.2 Stáří	9
2.2 Změny ve stáří	11
2.2.1 Fyzické změny ve stáří	11
2.2.2 Psychické změny ve stáří	11
2.3 Schopnost učení	12
2.4 Stárnutí populace	12
2.5 Předsudky a stereotypy stáří	13
2.6 Specifika vzdělávání seniorů	16
2.6.1 Socializace seniorů	16
2.6.2 Volný čas seniorů	16
2.6.3 Motivace vzdělávání seniorů	18
2.6.4 Gerontopedagogika	18
2.7 Okruhy vzdělávání seniorů	20
2.8 Vzdělávání seniorů na Klatovsku	21
2.8.1 Klub seniorů	21
2.8.2 Univerzita třetího věku (U3V) ZČU	22
2.8.3 Virtuální Univerzita třetího věku (VU3V) ČZU v Praze	24
2.9 Finanční specifika vzdělávání seniorů	27
2.9.1 Financování vzdělávání	27
2.9.2 Ceník kurzů Univerzity třetího věku ZČU	27
2.9.3 Ceník kurzů Virtuální Univerzita třetího věku (VU3V) ČZU v Praze	27
3 Vlastní práce	28
3.1 Metodika výzkumu	28
3.2 Výsledky dotazníkového šetření u studentů Virtuální U3V ČZU a U3V ZČU na Klatovsku	30
3.3 Výsledky dotazníkového šetření u nestudentů na Klatovsku	46
4 Výsledky a diskuse	55
Závěr	57

Seznam použitých zdrojů	58
Knižní zdroje	58
Internetové zdroje	58
Seznam příloh.....	59
Příloha č. 1- Dotazník pro studenty	59
Příloha č. 2- Dotazník pro nestudenty konzultačních středisek	65
Příloha č. 3- Seznam obrázků	68
Seznam použitých zkratk.....	68

Úvod

Proces stárnutí je nevyhnutelnou a přirozenou částí lidského života. Je důležité vnímat stáří jako fázi života, která může být plná moudrosti, zkušeností a možností pro osobní rozvoj. Přijetí této fáze s pozitivním postojem může ovlivnit kvalitu života a umožnit lepší přizpůsobení se fyzickým, psychickým a sociálním změnám spojeným se stárnutím.

Rozvoj společností a péče o starší generace mohou také hrát klíčovou roli v podpoře aktivního a zdravého stárnutí. Vytváření komunit a programů, které podporují sociální interakce, fyzickou aktivitu, duševní stimulaci a celkovou pohodu, může významně přispět k blahobytu seniorů.

Vzdělávání seniorů je neméně důležitou oblastí vzdělávání a mělo by jí být věnováno stejné pozornosti jako vzdělávání dětí, mladistvých a dospělých osob. Největší překážky při vzdělávání seniorů jsou předsudky. Starší člověk je stejně důležitý jako ostatní věkové skupiny, je nutné na toto nezapomínat a zbavit se předsudků ohledně této problematiky. Na jedné straně jsou předsudky o stáří ze strany společnosti a na straně druhé je samotný senior, který získává mylný dojem, že je vše zbytečné a nic už nemá smysl. Společnost by se měla naučit projevat pokoru a úctu ke stáří. Předsudky ohledně stárnutí mohou značně ovlivnit postoj společnosti ke starším jedincům a omezit jejich možnosti v různých oblastech života, včetně vzdělávání. Podpora vzdělávání seniorů představuje klíčový faktor v rozvoji celé společnosti.

Rozvoj paměti, udržování duševní aktivity a sociální interakce jsou důležité aspekty, které přispívají k celkovému zdraví a pohodě seniorů. Vytváření prostředí, které podporuje vzdělávání a aktivní účast seniorů ve společnosti, může vytvořit pozitivní a otevřenou kulturu, která ocení přínosy každé věkové skupiny. Je žádoucí podporovat vzdělávání seniorů a vážit si seniorů pro to, co pro naši a pro budoucí generace vytvořili.

Dále nutné si uvědomit, jak ovlivní pozdější odchod do starobního důchodu oblast vzdělávání seniorů. Rozvoj pracovních a rodinných povinností v pozdějším věku může omezit časové možnosti pro vzdělávání. Zároveň je ale důležité zdůraznit, že i krátké a cílené formy vzdělávání mohou přinášet hodnotu. Flexibilní a přizpůsobitelné vzdělávací

programy, které umožňují seniorům získávat nové dovednosti a znalosti v souladu s jejich konkrétními potřebami a zájmy, mohou být jedním ze způsobů, jak podporovat vzdělávání i v situacích, kdy je čas omezen.

Omezovaný čas v důchodovém věku kvůli pracovním a rodinným povinnostem může být překážkou pro rozšíření vzdělání v širším smyslu. Přesto existuje několik způsobů, jak podporovat vzdělávání seniorů i při omezeném čase:

- Flexibilní programy: Nabídkou flexibilních vzdělávacích programů, které umožňují seniorům studovat vlastním tempem a přizpůsobit své učení svým konkrétním potřebám a povinnostem.
- Online vzdělávání: Rozvojem online kurzů a materiálů, které umožňují seniorům studovat odkudkoliv a kdykoliv, což může být vhodné pro lidi s omezeným časem.
- Specializované kurzy: Nabídkou specializovaných kurzů, které jsou krátké, ale obsahují relevantní informace nebo dovednosti pro konkrétní zájmy seniorů.
- Podpora komunitního vzdělávání: Vytvářením komunitních skupin nebo kurzů, které umožňují seniorům učit se společně, sdílet zkušenosti a podporovat se navzájem.
- Osobní rozvoj: Zaměřením se na osobní rozvoj a vzdělávání v oblastech, které seniory opravdu zajímají a naplňují.

Je klíčové uznat, že každý jednatel má své vlastní potřeby a preference ohledně vzdělání, a proto by měly být nabízeny různé možnosti. Výzvy spojené s pracovními a rodinnými povinnostmi nejsou snadné, ale snaha o vytvoření prostoru pro vzdělávání v rámci těchto omezení může být prospěšná.

Dále je důležité podporovat myšlenku, že vzdělávání není pouze procesem spojeným s prací nebo kariérou. I v důchodovém věku může být vzdělávání cenným způsobem, jak udržet schopnost flexibilně a efektivně reagovat na změny, přizpůsobit se novým situacím a zvládat stres. Tato schopnost zahrnuje různé mentální dovednosti a strategie, které umožňují

jednotlivcům lépe porozumět a řídit své emoce, přizpůsobit se novým podmínkám, a efektivně řešit problémy.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a vlastní část práce věnovanou výzkumnému šetření. V teoretické části práce se budu zabývat popsáním základních pojmů dané problematiky – popisu procesu stárnutí, fyzickými a psychickými změnami ve stáří a schopnost učení seniorů. Poté bude popsán proces stárnutí populace a další část je věnována předsudkům a stereotypům stáří. Hlavní část teoretické práce popisuje specifika vzdělávání seniorů, jejich schopnosti socializace, trávení volného času a motivace ke vzdělávání. Po shrnutí důležitých teoretických východisek se práce věnuje možnostem vzdělávání seniorů na Klatovsku a jejich financování.

1 Cíl práce a metodika

1.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je shrnutí teoretických východisek v oblasti volného času seniorů, jejich motivace ke studiu, vysvětlení problematiky socializace seniorů, sestavení uceleného přehledu možností vzdělávání seniorů na Klatovsku a shrnutí ekonomických specifik daného tématu.

1.2 Metodika práce

V části vlastní práce je provedeno dotazníkové šetření s následným vyhodnocením vzorku respondentů. Dle výzkumu je popsána motivace seniorů ke studiu, socializace studentů a finanční specifika studia seniorů. Dále je ve výzkumné části práce provedeno šetření u nestudentů konzultačních středisek, v němž je zkoumáno povědomí o možnostech vzdělávání na Klatovsku, aktivita seniorů a zájem o vzdělávání.

2 Teoretická východiska

2.1 Základní pojmy

2.1.1 Stárnutí

Život si lze představit jako svíčku, již od samotného zapálení ubývá. Proces stárnutí nás provází po celý život. Během stárnutí lidské tělo prochází změnami, které ovlivňují kvalitu života. Snížená kvalita života je patrná nejvíce ve stáří a proces stárnutí se ke konci života zrychluje. Faktory, které ovlivňují stárnutí, dělíme na endogenní a exogenní. Exogenní faktory jsou podněty působící z vnějšku, mezi které řadíme například podnebí, ve kterém člověk žije, tělesná zátěž během života, strava, sluneční záření atp. Naopak endogenní jsou podněty pocházející z vlastního těla, mezi které řadíme genetické dispozice, imunitní změny, alergie, dispozice k onemocnění.

Proces stárnutí se týká všech bez výjimky a nelze tento proces zvrátit. Pojem stáří může v někom vyvolávat paniku, strach ze stárnutí a smrti. Už jen samotné slovo může ovlivnit naše vnímání seniorů, z důvodu zažitého stereotypu, že seniori jsou staří, nemocní, zbyteční, neužiteční. V tomto případě hovoříme o gerontofobii, kdy společnost neuznává osoby v pokročilém věku a snaží se je odsunout na okraj společnosti. Z tohoto důvodu není postavení seniorů zrovna ideálně nastaveno. Věková diskriminace způsobuje vyřazování seniorů ze společnosti, panují zažitá přesvědčení o neschopnosti seniorů a jejich nepotřebnosti (Špatenková, Smékalová, 2015, s.14).

2.1.2 Stáří

Stáří je poslední etapou v lidském životě. Zaujímá časově srovnatelné období jako mládí a dospělost. Není samo o sobě obdobím, ve kterém začíná být tělo více nemocné. Tělo ve stáří je více oslabeno a je náchylnější k polymorbiditě (vyšší počet onemocnění najednou).

Dnešní svět vnímá stáří jako něco, co se nikoho z nás nikdy nebude týkat, je to období života, které není v módě. Nikdo nechce působit staře a cítit se tak. Z důvodu velkého tlaku z okolí se stárnoucí člověk cítí jako méněcenný, vyloučený ze společnosti, nepotřebný.

Nemůžeme přesně definovat od jakého věku začne být tělo staré, je to značně individuální proces.

Světová zdravotnická organizace definovala 3 období ve stáří:

- rané stáří: 60-74 let

- vlastní stáří: 75-89 let

- dlouhověkost: 90 a více let

(Kelnarová, Matějková, 2010, s. 114)

Rané stáří 60-74 let

Rané stáří představuje zejména snížení kvality sluchu, snížení inteligence, a zpomalení reakcí, zhoršující se paměť, klesá produktivita, odchod do důchodu.

Manželství mezi seniory je značně prohloubené, jsou nuceni trávit spolu více času, jelikož odpadá povinnost chodit do zaměstnání. Děti mají vlastní rodiny a senioři jsou odkázáni sami na sebe.

Vlastní stáří 75-89 let

Zvýšení výskyt náročných životních situací jako je například nemoc a úmrtí partnera, kumulace nemocí, ztráta jistoty a soukromí a nucená změna životního stylu (např. umístění do LDN). Výskyt demence, poruchy zraku, sluchu, čichu, hmatu, chuti.

Dlouhověkost 90 a více let

Dlouhověkosti se dožívá stále více lidí, z důvodu kvalitnější poskytované zdravotnické péče. Dále záleží na dosavadním způsobu života a aktivitě seniora. Všechny vnitřní a vnější orgány jeví známky stáří.

2.2 Změny ve stáří

Stáří je velmi podobné dětství, mají k sobě velmi blízko ale zároveň daleko. Jsou to dvě životní etapy, které jsou si velmi blízké. Dětstvím život začíná, stářím život končí. Ve stáří se osoba vrací ráda do vzpomínek z dětských let, přemýšlí nad svým životem a hodnotami.

Změny přicházejí postupně, nejedná se o změny, které by se děly ze dne na den. Proces adaptace je tedy pozvolný a plynulý. Tělo dokáže změny, které jsou pozvolné zvládat lépe a nedochází k pocitu šoku z náhlé změny.

Ve stáří dochází ke změnám sociálním, zdravotním, pracovním a hodnotovým. U každého jedince jsou změny rozdílné a přicházejí v různém věku.

2.2.1 Fyzické změny ve stáří

S přibývajícím věkem se projevují změny, které ke stáří neodmyslitelně patří. Fyzické změny většinou pozorujeme na první pohled. Některé změny lze korigovat, jiné již nikoliv. Fyzické změny mohou být oddáleny či zpomaleny dodržováním zdravého životního stylu (zdravá strava, aktivní pohyb...)

Mezi typické fyzické projevy stáří řadíme (Špatenková, Smékalová, 2015, s. 64):

- Vrásčitá kůže – je způsobena sníženou elasticitou kůže,
- Změna senzomotorických schopností – zhoršení zraku a sluchu, změna chuti
- Úbytek energie
- Proloužení doby reakce u složitějších operací – např. při řízení motorových vozidel,
- Zdravotní komplikace – ztížená mobilita, chronické obtíže.

2.2.2 Psychické změny ve stáří

Mezi psychické změny ve stáří řadíme změnu pozornosti a paměti. Staří lidé jsou více emočně zaměřeni, mají tendenci nevybočovat ze svého stereotypu, s nízkou hladinou ochoty pro zkoušení nových možností. Dále sem řadíme poruchy spánku (brzké probouzení, časté buzení...) a poruchy rozumové stránky. Rysy člověka se ve stáří prohlubují a zesilují na intenzitě.

2.3 Schopnost učení

Dle Emila Livečky (1979, s. 130) sehrávají u schopnosti učení větší roli sociální faktory než biologické. Sociálními faktory rozumíme postavení ve společnosti, vykonávaná profese a životní styl. S přibývajícím věkem dochází ke zhoršování paměti, zpomalování procesů, mozkové aktivity a reakcí. Do schopnosti učení se zcela nepochybně promítá i celkový zdravotní stav seniora.

Zhoršení paměti je znatelné od 70 let, jde ale o statistické hledisko (u každého může probíhat v odlišnou dobu, pro potřeby definice ale musela být hranice stanovena. Ke zhoršení paměti dochází zejména v zapamatování si nových informací, v pamatování si starších informací se naopak paměť může dokonce zlepšovat. (Špatenková, Smékalová, 2015, s. 65)

2.4 Stárnutí populace

V celosvětovém měřítku populace stárne, k nejrychlejšímu stárnutí dochází v Evropě. Do budoucna se odhaduje, že v roce 2050 bude žít v České republice přibližně 500 tisíc občanů nad věkovou hranicí 85 let. Z důvodu stárnutí populace se zvyšuje počet osob, které jsou závislé na příjmech ze státního rozpočtu a zároveň do něj nijak nepřispívají. V současné době a v budoucnu tedy zatěžují a budou zatěžovat ekonomiku. Politickou snahou tedy je oddálit věkovou hranici pro odchod do důchodu. Je tato snaha správná? Záleží na úhlu pohledu. Z pohledu státní ekonomiky je žádoucí, aby bylo zaručeno podílení se osob na veřejných finančních prostředcích a jejich neodčerpávání. Z pohledu jednotlivce-seniora je situace velmi stresující. Senioři jsou sice v lepší fyzické a psychické kondici, než tomu bylo v minulosti, ovšem nelze vzít tento statistický údaj plošně. Ze statistického hlediska je dostačující ale z praktického je třeba vzít také v potaz, že tělo stárne a již nemusí vykazovat takový výkon jako v mládí. Je nutné vnímat změnové procesy ve stáří ale neomezovat se jen kvůli věku. (Špatenková, Smékalová, 2015, s. 11)

Světovou zdravotnickou organizací byl přijat termín aktivní stárnutí. Tento pojem zahrnuje spoustu oblastí, kterých se týká. Dotýká se zdraví, péče o zdraví, fyzické aktivity, právo starších lidí na rovnoprávnost, začleňování seniorů do komunitního života, účast na veřejném rozhodování, důstojnosti, seberealizace a nezávislosti. Je důležité, aby i senioři byli aktivní a nevzdávali se svých návyků a činností, které vykonávali dříve. Je žádoucí, aby

zůstala zachována důstojnost a aby senior sám spatřoval smysl ve svém životě. (Špatenková, Smékalová, 2015, str. 12)

2.5 Předsudky a stereotypy stáří

Americký sociolog a gerontolog Erdman Ballagh Palmore popsal jednotlivé předsudky a stereotypy týkající se stáří (Tošnerová, 2002):

- **Nemocnost:** Názor na zvýšenou morbiditu ve stáří, což může vést k přesvědčení, že senioři nemohou aktivně žít běžným životem. Ve skutečnosti zvýšená nemocnost není pravidlem.
- **Impotence:** Představa o sexuální neaktivitě ve stáří. I když dochází ke snížení libida, není to pravidlem pro všechny seniory.
- **Ošklivost:** Předpoklad o neschopnosti starších lidí být atraktivními nebo pečovat o svůj vzhled. Ve skutečnosti vnímání krásy závisí na subjektivním pohledu.
Snížení duševních schopností: Předpoklad o snížených schopnostech učení, přemýšlení a kreativity u starších osob. Skutečnost je, že stárnutí nemusí nutně znamenat snížení těchto schopností.
- **Duševní nemoc:** Představa, že lidé ve stáří mají zvýšený výskyt duševních onemocnění. Tato představa nemusí být vždy pravdivá.
- **Zbytečnost:** Předpoklad, že senioři jsou zbyteční a nelze jim svěřit práci. Ve skutečnosti mnozí senioři stále přinášejí hodnotu a zkušenosti do společnosti.
- **Izolace:** Představa, že všichni senioři jsou osamělí a izolují se od společnosti. Ve skutečnosti většina senioři udržuje aktivní sociální kontakty.
- **Chudoba:** Předpoklad o nedostatku financí u starších osob. I když někteří senioři mohou mít finanční obtíže, nelze generalizovat, že jsou všichni chudí.
- **Deprese:** Předpoklad, že senioři jsou nejvíce postiženou skupinou depresí. Ve skutečnosti vyšší výskyt depresí je u mladší populace.

- **Politická moc:** Představa, že senioři mají jednotný politický názor a významnou politickou moc. Ve skutečnosti senioři nemají jednotný hlas a politická podpora se liší.

Zažité předsudky ovlivňují důležité oblasti, jedná se o diskriminaci ve zdravotnických zařízeních, zaměstnání, na úřadech, v některých případech dochází k diskriminaci i v rodině.

Dle Špatenkové a Smékalové (2015, s. 84, 85) jsou popsány mýty o stáří směřované k edukaci seniorů:

- **Vzdělávání seniorů je zbytečné** – již nejsou produktivní a vzdělávání je cíleno spíše na pracující osoby ke zvyšování kvalifikace. Vzdělávání seniorů je důležité pro jejich osobní rozvoj. Získané vědomosti mohou uplatňovat v pracovní rovině, ale i v soukromé. Vzdělávání není striktně určeno jen mladším osobám. Při vzdělávání dochází i k socializaci seniorů, které je také velmi důležitá.
- **Senioři se již nemohou nic nového naučit** – mýtus o tom, že staří lidé jsou zapomětliví a je ztráta času je vzdělávat. Ve skutečnosti jde o to, aby byl senior aktivní ve schopnosti se vzdělávat. Učení podporuje myšlení a celkové zdraví. Je tedy žádoucí stimulovat mozek, aby správně a dlouho fungoval.
- **Senioři si nic nezapamatují** – souvisí s výše uvedeným mýtem, ve skutečnosti zhoršená paměť není způsobena jen samotným stářím, paměť je ovlivněna mnoha faktory- např. léky, únavou, nedostatkem spánku... Je prokázáno, že učením se posiluje paměť, je tedy žádoucí vzdělávat seniory.
- **Senioři se nepřátelí s moderními technologiemi** – moderní technologie mnohdy ulehčují každodenní život, důležité je, aby ovládání nebylo komplikované na obsluhu. Důležité je vysvětlit seniorovi, jak daná technologie funguje a mít dostatek trpělivosti. V opačném případě může dojít k nesnášenlivosti moderních technologií.

- **Starší lidé zabírají místo ve škole mladým osobám** – ve skutečnosti se vzdělávání mladých osob a seniorů nijak nekříží a nikdo není omezován. Ve vzdělávání seniorů jsou odlišnosti od vzdělávání mladých osob, senioři jsou zvědavější, ochotnější ke vzdělání a diskusi s pedagogy.
- **Senioři se nemohou vzdělávat, protože jsou hendikepovaní** – senioři mají zdravotní indispozice, jedná se o zhoršení zraku, sluchu, pohyblivosti atd. Při vzdělávání je nutné na tato omezení pamatovat a přizpůsobit tomu výuku. Existence hendikepu by neměla být překážkou ve vzdělávání.
- **Starší lidé potřebují zdravotní a sociální péči, ne vzdělávání** – dnešní senioři jsou aktivnější a zdravější. Možnost vzdělávání nijak nenarušuje zdravotní a sociální péči.
- **Senioři se nechtějí vzdělávat a nejsou ochotni měnit svůj životní styl** – není pravidlem, dle účasti na univerzitách třetího věku je tento mýtus vyvrácen. Senioři mají zájem se vzdělávat a zkusit něco nového.
- **Senioři mají jiné problémy, než se vzdělávat** – například nedostatek financí, problémy s bydlením... Vzdělávání může být zaměřeno na poradenskou činnost a může tak pomoci s problematikou neinformovanosti a nabídnout seniorům možnosti řešení jejich životní situace.
- **Rehabilitace a prevence je záležitost zdravotníků, ne pedagogů** – vzdělávání je nedílnou součástí celkové rehabilitace. Součástí přednášek je nabízení vzdělávacích aktivit zaměřených na podporu životního stylu a zdravého stámutí.

Z důvodu existence mýtu a předsudků existuje diskriminace seniorů ve všech oblastech života.

2.6 Specifika vzdělávání seniorů

2.6.1 Socializace seniorů

Jako v každé etapě života je důležitá socializace. Tento proces není nikdy plně dokončen a stále se rozvíjí. Kvůli stárnutí populace je socializace seniorů velice důležitým tématem.

Po odchodu do důchodu je změněna sociální role seniora, návyky, které měla osoba zažité od mládí se mění, není pevný režim, jako když byla osoba zařazena do pracovního procesu. Najednou má senior více volného času ale méně sociálních interakcí z důvodu ztráty zaměstnání.

Pokud nemá senior koníčky, najednou neví, co s časem. Přejde si nevyužitý. Mohou nastat dvě situace. První možností je, že senior tuto novou roli nepřijme, nedokáže využít svůj volný čas a užít si ho naplno. Přichází psychické problémy, pocit méněcennosti, pocit vyřazení ze společnosti. V tomto okamžiku je důležitá role rodiny, podporovat seniora, být a ním v kontaktu, pomáhat mu. Pokud není podpora ze strany nejužšího okolí bývají dopady na seniora znatelné.

Druhou variantou je, že senior má hodně zálib a dokáže svůj volný čas rozvrhnout a cíleně využít. Pociťuje, že ke změně jeho dosavadního života došlo, dokáže se s tím ale smířit a adaptovat se na nový život. Dále ve velké míře záleží na zdravotním stavu seniora a přítomnosti a opory druhého z partnerů. Pokud má senior chuť do života, několik zálib, relativně pevné zdraví a podporu z okolí, je proces adaptace seniora na novou životní fázi snazší.

2.6.2 Volný čas seniorů

Vnímání volného času je značně subjektivní. Časově vytížený člověk vnímá, že nemá žádný volný čas, jelikož si svým vnímáním nedokáže rozdělit na volný a pracovní čas. Dle francouzského sociologa jménem Joffre Dumazedier je volným časem určitá část mimopracovní doby, do kterého řadíme osobní potřeby a povinnosti. Osobně se s touto definicí plně ztotožňuji.

Po odchodu do důchodu má senior najednou více času sám na sebe a svoji domácnost. Hranice věku, pro odchod do důchodu se stále prodlužuje, senior pracuje i v pokročilejším věku, je tedy nucen státem být produktivní, toto je dáno kvalitnější poskytovanou péčí a vyšším věkem, kterého se senioři dožívají.

V pracovní oblasti jsou lidé v pokročilejším věku zkušení, zodpovědní, moudří a rozvážní. V některých společnostech je uznáván starší člověk jako nejmoudřejší osoba a společnost k němu chová respekt. Opakem těchto společností je diskriminace seniorů, společnost se snaží seniory vytěsnit a nahrazovat je mladšími lidmi.

Možné překážky trávení volného času seniorů (Janiš, Skopalová, 2016, s. 125):

- **Finance** – nemožnost trávení volného času dle svého přání z důvodů finanční náročnosti určité záliby
- **Zdraví** – záleží na mobilitě seniora, plně mobilní, částečně mobilní, imobilní)
- **Práce** – senior, který ještě nedosáhl důchodového věku, někteří senioři si aktivně hledají pracovní činnost z důvodu příjmu k důchodu. Dále například z potřeby chodit do práce – potřeba socializace nebo z důvodu pocitu užítku společnosti.
- **Péče o druhé** – senior pečuje o svého partnera např. z důvodu nemoci, tudíž nemůže svůj čas trávit dle svého uvážení, dále může senior často hlídat vnoučata, jelikož rodiče dětí jsou velmi pracovně vytíženi

Aktivní trávení volného času

Do aktivního trávení volného času řadíme ty aktivity, v nichž se osoba přímo angažuje a osoba musí vyvinout určitou činnost. Příklad: pěší turistika, návštěva divadla, cyklistika atp. (Janiš, Skopalová, 2016, str. 17).

Pasivní trávení volného času

Zařazujeme sem pasivní činnosti, které provádíme zpravidla doma. Jsou to například činnosti typu: sledování televize, hraní her na počítači atp (Janiš, Skopalová, 2016, str. 17).

2.6.3 Motivace vzdělávání seniorů

Motivace ke vzdělávání je důležitá pro rozhodnutí ke studiu. Hlavních motivací může být hned několik. Motivace může být vnější nebo vnitřní, záleží na tom, odkud motivace vychází. Vnější motivace vychází z vnějšího světa, u seniorů je minimální. Naopak vnitřní motivace je důležitější a hodnotnější než motivace vnější, jelikož k motivaci nás již vede samotné přesvědčení.

Příklady vnitřních motivací:

- touha po poznání nových poznatků
- prohloubení již existujících znalostí
- najít smysl života
- potřeba socializace
- potřeba poznání a aplikace nabytých vědomostí v praxi
- zvýšení sebevědomí

Dle Kozákové, Müllera (2006) jsou obecnou motivací potřeby:

- **kognitivní** – z důvodu prohloubení poznatků, zájem o danou problematiku
- **sociální** – potřeba socializace
- **aktivity** – potřeba užitečnosti, smysluplnost
- **kompenzace nedostatků** – nedostatky emocionální či intelektuální
- **seberealizace** – hledání sebe sama a zdokonalování se v daném odvětví

2.6.4 Gerontopedagogika

Jedná se o zaměření na cílené vzdělávání seniorů ve stáří a příprava na stáří. Tato věda nemá jednotný název, v literatuře se setkáváme s různými názvy této vědy, např.: gerontopedagogika, geragogika, gerontagogika. Gerontogogika, geragogie, vzdělávání seniorů, eldergogy atp. Celkově lze říci, že tyto termíny se mohou vzájemně překrývat a mohou být používány různými způsoby v různých kontextech. Jejich cílem je podporovat optimální rozvoj a kvalitu života seniorů prostřednictvím vzdělávání, péče a dalších relevantních přístupů.

Termín "geragogika" byl poprvé použit v roce 1952 Ferdinandem Adalbertem Kehrrem. Tento termín kombinuje řecká slova "geron" (starý) a "agogos" (vedoucí), což naznačuje vědu o vedení starších lidí. Může se týkat nejen vzdělávání, ale také celkového přístupu k životu a péči o seniory. O deset let později předložil Otto Friedrich Bollnow koncept gerontogiky zaměřenou na vzdělávání stárnoucích lidí.

V roce 1979 Emil Livečka odkazoval na nové odvětví pedagogiky. Nová disciplína se zabývá výchovou ke stáří, přípravou na samotné období, vzdělávání a péče ve stáří (Špatenková, Smékalová, 2015, str. 17, 18).

V životní etapě seniorů vzdělávací aktivity přispívají k pocitu důstojnosti, sebedůvěry a životního uspokojení, napomáhají k upevňování duševního a fyzického zdraví. Stejně tak posilují mobilizaci intelektuálních a kognitivních funkcí.

Při vzdělávání seniorů je současně nutné respektovat specifikum stáří. Důležité také je, aby nabízené aktivity byly dostupné a cenově nenáročné.

Pro seniory se pravidelně připravují rozmanité kurzy, které organizují dvě univerzity. První univerzitou je Univerzita třetího věku Západočeské univerzity v Plzni a druhou univerzitou je Virtuální univerzita třetího věku organizována pod záštitou České zemědělské univerzity v Praze. Mimo výukové kurzy jsou pro osoby v seniorském věku pořádány zážitkové kurzy a exkurze zaměřené na různá témata (farmy, místní potraviny, architektura, technika atp.)

2.7 Okruhy vzdělávání seniorů

Okruhy vzdělávání by se měly týkat oblasti zájmu seniorů a měli by být poskytovány v souladu s osvětou problematických oblastí. Ze statistického hlediska se ukazuje, že senioři mají největší zájem o okruh zdraví a nemoci, kultury a umění, psychologie a historie.

Doporučené vzdělávání v okruzích (Špatenková, Smékalová, 2015, s. 86, 87, 88):

- **Finanční gramotnosti** – týká se finančního zabezpečení, osvěty v oblasti kybernetických útoků, orientace v oblasti cen, osobního rozpočtu.
- **Právní gramotnosti** – přehled právní činnosti, orientace v zákonech, jak vyhledat právní pomoc atp.
- **Mediální gramotnosti** – doporučení zpracování informací z médií, využití informací z médií, nepřisuzování přehnané váhy negativním zprávám.
- **Pohybové gramotnosti** – umět číst signály vlastního těla, porozumět mu, umět si vybrat z nepřeberného množství cvičení pro seniory.
- **Zdravotní gramotnosti** – čerpání informací, správné použití získaných dat, infiltrace negativních informací, porozumění lékařům, dodržování doporučených zásad péče.

2.8 Vzdělávání seniorů na Klatovsku

Pro seniory se pravidelně připravují rozmanité kurzy, které organizují dvě univerzity. První univerzitou je Univerzita třetího věku Západočeské univerzity v Plzni a druhou univerzitou je Virtuální univerzita třetího věku organizována pod záštitou České zemědělské univerzity v Praze.

Mimo výukové kurzy jsou pro osoby v seniorském věku pořádány zážitkové kurzy a exkurze zaměřené na různá témata (farmy, místní potraviny, architektura, technika apod.).

2.8.1 Klub seniorů

Klub seniorů začleněný pod Městský ústav sociálních služeb v Klatovech představuje důležitou instituci, která pečuje o potřeby a pohodu seniorů ve městě. Historie klubu, začínající v roce 2005, svědčí o dlouhodobém úsilí a angažovanosti vedoucích osobností.

Transformace klubu od neformálního setkávání seniorů k bohaté nabídce volnočasových aktivit, přednášek a kulturních akcí je pozoruhodným vývojem. Dnešní podoba klubu umožňuje seniorům aktivně si vybírat z různorodých možností a participovat na pestrobarevném kulturním dění. Klub seniorů se stal důležitým centrem pro podporu a aktivitu seniorů ve městě. Nabídka klubu reflektuje pestrou škálu zájmů a potřeb seniorů, a to jak prostřednictvím kurzu německého jazyka, tréninku paměti, turistiky, plavání, tak i pravidelných setkání s různorodým programem.

Klub se snaží poskytovat nejen společenskou a kulturní aktivitu, ale i vzdělávací a sportovní aktivity. Pravidelná setkání každou středu nabízejí besedy se zajímavými hosty, cestopisné přednášky, a povídání o zdravém životním stylu. Společné návštěvy kulturních zařízení, pořádání výstav, sportovní akce, výlety a zájezdy vytvářejí bohatý program pro členy klubu.

Zvláštní zmínku zasluhuje dlouhodobé partnerství s bavorským Chamem, které trvá již více než 10 let. Tato mezinárodní spolupráce přináší další rozměr a možnost sdílení zkušeností a tradic mezi seniorů z obou lokalit.

Spolupráce s městským kulturním střediskem a pořádání větších kulturních událostí, jako jsou masopust a seniorský ples, přispívají k posilování sociálního propojení ve městě. Každoroční akce, jako předvánoční setkání, Dny matek nebo výstavy ručních prací, dodávají klubu barvitost a přinášejí radost do života jeho členů.

Cíle klubu, zejména oslovování seniorů atraktivním programem, podpora individuální aktivity členů a vytváření příležitostí pro setkávání generací, jsou hodnotné a naplňují potřeby komunity.

2.8.2 Univerzita třetího věku (U3V) ZČU

U3V ZČU v Plzni započala svou historii v roce 1992. U3V ZČU v Plzni je od roku 1996 členem Asociace univerzit třetího věku, které nabízejí a poskytují vzdělávání na úrovni vysokoškolského vzdělávání. Od akademického roku 1996/1997 je studium tříleté (6 semestrů). U3V otevřela výuku v Klatovech od akademického roku 2013/2014. Výuka probíhá ve Vzdělávacím centru Úhlava, o.p.s. v Plánické ulici.

Výuka se realizuje v 19 městech ČR:

- Aš
- Blovice
- Dobřany
- Horažďovice
- Cheb
- Karlovy Vary
- Klatovy
- Mariánské Lázně
- Plasy
- Plzeň
- Rokycany
- Sokolov
- Spálené Poříčí
- Strakonice
- Stříbro
- Starý Plzenec

- Tachov
- Zbiroh
- Nečtiny

Vývoj Virtuální U3V v Klatovech za posledních 5 let:

Suma obsazených míst v kurzech:

2023/24 140

2022/23 106

2021/22 95

2020/21 160

2019/20 220

Počet posluchačů je o něco nižší, jelikož někteří navštěvují současně dva, výjimečně tři kurzy současně. Informace jsou dostupné i v každoročních zprávách o činnosti na internetových stránkách Úhlavy, o.p.s. Během a po onemocnění Covid-19 byl pokles v počtu studentů, od té doby je opět postupný nárůst.

Výuka probíhá dle harmonogramu univerzity, obvyklá doba jedné přednášky je 90 minut. Podmínkou účasti je alespoň 60 % účast na prezenční výuce, délka studia je standardně dva až tři roky. Pokud chce senior úspěšně zakončit studium, musí absolvovat 4 semestry vybraného oboru a k tomu 2 semestry dalšího volitelného předmětu. Během tříletého studia tedy získá posluchač 6 zápočtů, vyhotoví 6 semestrálních prací a absolvuje 6 semestrů. Zápočet je splněn, pokud docházka činí alespoň 60 % a zároveň odevzdá semestrální práci. Úplné informace získává posluchač při nástupu. Kurzy jsou volitelné, pořádají se i speciální přednášky. Aktuální nabídku kurzů nalezneme na internetových stránkách univerzity.

Obecné okruhy přednášek jsou z následujících oborů:

- Dějiny umění
- Filozofie
- Geografie
- Dějiny vědy a techniky
- Literatura
- Historie a další

Speciálně připravené přednášky-vztahují se ke konkrétnímu regionu a místu výuky:

- Regionální historie a archeologie
- Přírodní vědy
- Výtvarné umění a kultura

Přednášky jsou přístupné všem, stačí zaplatit poplatek za účast. Po absolvování semestru mohou posluchači vyplnit hodnocení daného předmětu, zmínit své postřehy, přání, náměty či spokojenost/nespokojenost s výukou. Získávání zpětné vazby od posluchačů po absolvování přednášek je důležitým prvkem hodnocení a zlepšování kvality vzdělávacích programů. Zpětná vazba umožňuje lektorům a organizátorům získat přehled o tom, co funguje dobře, a kde je prostor pro vylepšení. Tímto způsobem mohou přizpůsobit obsah a způsob výuky tak, aby co nejlépe vyhovoval potřebám a očekáváním posluchačů.

2.8.3 Virtuální Univerzita třetího věku (VU3V) ČZU v Praze

Organizačním garantem VU3V ČZU je provozně ekonomická fakulta České zemědělské univerzity. Vzdělávání je zahrnuto pod Celoživotní vzdělávání. Mottem VU3V je: *„Vzdělávání přichází za seniory, nikoliv senioři za vzděláváním.“*

Studium je určeno pro:

- občany ČR
- osoby důchodového věku – starobní důchod
- invalidní osoby

Jedná se o dálkovou formu vzdělávání. VU3V se mohou účastnit i osoby, které by se nemohly zúčastnit prezenční formy studia, ať již z důvodu zdravotního či dojezdové vzdálenosti univerzity od bydliště.

Studenti si volí téma přednášek na nadcházející semestr, po zvolení tématu probíhá výuka v konzultačních střediscích jednou za čtrnáct dnů. Materiály pro studenty jsou dostupné na vzdělávacím portálu LMS Moodle. V portálu jsou uloženy veškeré materiály a posluchači se mohou k přednáškám kdykoliv vrátit a prostudovat znovu.

Je požadováno, aby se posluchač zúčastnil společných přednášek minimálně z 80% celkové dotace kurzu. V průběhu studia se vypracovává test za každý úsek videopřednášek.

Po absolvovaných třech letech (6 semestrech absolvovaných kurzů) se mohou posluchači zúčastnit slavnostního ceremoniálu v aule ČZU v Praze, kde získají Osvědčení o absolutoriu U3V. Toto osvědčení může posluchačům posloužit jako oficiální potvrzení o úspěšném dokončení studijního programu a získání určitých vzdělávacích dovedností.

Tato událost slouží nejen jako ocenění za jejich úsilí a závazek, ale také jako motivace pro další pokračování ve studiu. Možnost pokračovat ve vzdělávání po ceremoniálu umožňuje posluchačům nadále rozvíjet své dovednosti a znalosti, a tím i posunout své vzdělání ještě dále. Tímto způsobem instituce podporuje celoživotní vzdělávání a poskytuje prostor pro další růst a rozvoj účastníků.

Na klatovském okrese máme celkem 14 konzultačních středisek VU3V:

- Běšiny
- Dešenice
- Horažďovice
- Chanovice
- Chudenice
- Janovice nad Úhlavou
- Kašperské Hory
- Klatovy
- Kolinec
- Měčín
- Nýrsko
- Plánice
- Strážov
- Sušice

Vývoj Virtuální U3V v Klatovech za posledních 5 let:

ZS 2019/2020: 39 posluchačů

LS 2019/2020: 49 posluchačů

ZS 2020/2021: 44 posluchačů

LS 2020/2021: 37 posluchačů

ZS 2021/2023: 26 posluchačů

LS 2021/2022: 26 posluchačů

ZS 2022/2023: 18 posluchačů

LS 2022/2023: 18 posluchačů

ZS 2023/2024: 22 posluchačů

Ve vývoji počtu studentů jsou patrné poklesy, vliv může mít částečně zvolené téma kurzu pro daný semestr (rozdílná témata pro každý semestr), "konkurence" U3V ze ZČU (nabízí více kurzů během semestru, někomu je osobní kontakt s lektorem bližší než ten virtuální) a dále vliv na pokles počtu studentů má zřejmě i onemocnění covid-19 (obava z kontaktů nebo úmrtí seniorů).

2.9 Finanční specifika vzdělávání seniorů

2.9.1 Financování vzdělávání

Univerzity třetího věku jsou financovány z veřejného rozpočtu, dále se na financování podílí obce a samotní posluchači svými poplatky za účast v kurzu. Financování ze strany posluchačů je spíše symbolickou částkou. Drtivá většina posluchačů je ve starobním důchodu, částky za kurzy tedy nemohou být nastaveny vysoko, aby nebyly finančně příliš zatěžující a nebyly tak překážkou v rozvoji seniorů.

2.9.2 Ceník kurzů Univerzity třetího věku ZČU

Cena kurzů Univerzity třetího věku ZČU se liší v závislosti na typu kurzu. Přednáškové kurzy jsou zpoplatněny 800 Kč za akademický rok. Praktické kurzy jsou nastaveny na částku 1000 Kč za akademický rok. Studenti využívající možnosti jazykových kurzů (Anglický jazyk, Německý jazyk, Francouzský jazyk) hradí částku 1900 Kč za semestr. Dále mohou studenti navštěvovat pohybový kurz, který hradí částkou 1200 Kč za semestr. Za online kurzy studenti zaplatí 800 Kč za akademický rok a za semestrální kurzy studenti zaplatí aktuálně 450 Kč.

2.9.3 Ceník kurzů Virtuální Univerzita třetího věku (VU3V) ČZU v Praze

Přednáškové kurzy se hradí na semestr částkou 450 Kč. Dále studenti hradí (tedy pokud mají zájem) tištěné materiály (většinou v částce 100 Kč)

3 Vlastní práce

Cílem této práce je zjistit a shrnout informace o vzdělávání seniorů na Klatovsku. Svůj výzkum jsem rozdělila na dvě části. První část výzkumu se věnuje studentům konzultačních středisek (dotazník pro studenty konzultačních středisek je uveden v příloze č. 1) a druhá část se věnuje veřejnosti – zjišťuje povědomost o možnosti vzdělávání na Klatovsku (dotazník pro nestudenty je uveden v příloze č. 2).

3.1 Metodika výzkumu

Pro výzkumnou část mé práce jsem zvolila kvantitativní sběr dat prostřednictvím dotazníků u obou částí výzkumného šetření. Dotazníkové šetření probíhalo na území Klatovska.

Oslovila jsem konzultační střediska Virtuální U3V ČZU ve všech 14 obcích na Klatovsku: konkrétně se jednalo o konzultační střediska v obci Běšiny, Dešenice, Horažďovice, Chanovice, Chudenice, Janovice nad Úhlavou, Kašperské Hory, Klatovy, Kolinec, Měčín, Nýrsko, Plánice, Strážov a Sušice.

Dále jsem oslovila U3V ZČU v konzultačním středisku v Klatovech a Horažďovicích. Některé dotazníky jsem poskytla v elektronické formě prostřednictvím formuláře Google a ostatní dotazníky byly vyplněné v papírové podobě. Formu dotazníků v papírové podobě jsem zvolila pro nižší náročnost na vyplnění ze strany studentů – lektori dotazníky poskytli přímo na přednáškách. Online dotazníkové šetření jsem zvolila u vzdálenějších středisek, návratnost nebyla ovšem tak velká jako u papírových dotazníků.

Ze všech oslovených středisek Virtuální U3V ČZU jsem získala data od konzultačních středisek v obcích Horažďovice, Klatovy, Chanovice, Janovice nad Úhlavou, Sušice a Kašperské Hory. Z oslovených středisek U3V ZČU jsem získala dotazníky pouze z konzultačního střediska v Horažďovicích. U3V ZČU nesouhlasilo s provedením výzkumného šetření v konzultačním středisku v Klatovech. Na ZČU do Plzně jsem zasílala dotazník ke schválení. Univerzita má odlišné postupy a přístupy k výzkumnému šetření a provedení výzkumu na ZČU v Klatovech jsem byla nucena vyřadit ze svého výběru, jelikož ostatní dotazníky jsem měla již zpracované.

Celkem jsem tedy získala dotazníkovým šetřením 90 dotazníků od studentů a 100 dotazníků od veřejnosti (nestudentů). Z počtu 90 dotazníků u studentů je 25 vyplněných dotazníků od studentů U3V ZČU v Horáždovicích. Zbývajících 65 dotazníků je vyplněno od studentů Virtuální U3V ČZU. Vybraný vzorek respondentů je věkově vcelku rozsáhlý (od věku 55 let do věku 70 let a více).

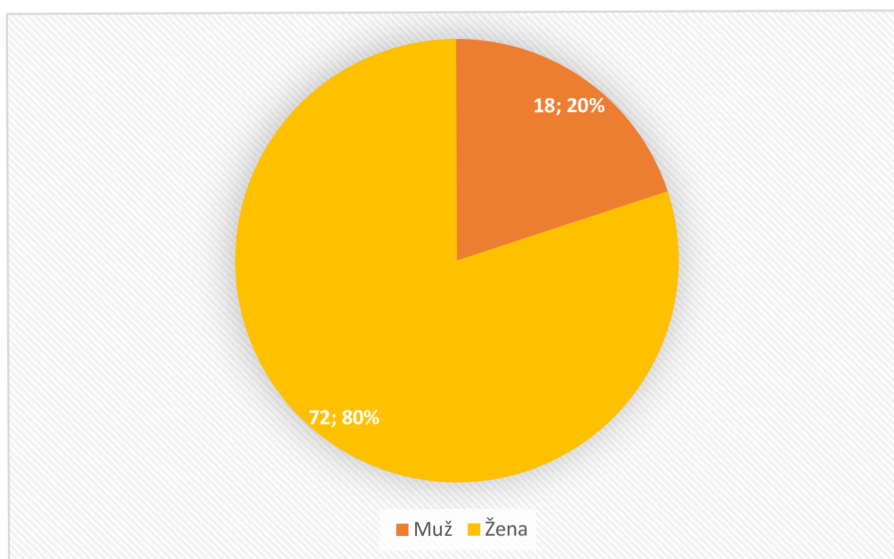
3.2 Výsledky dotazníkového šetření u studentů Virtuální U3V ČZU a U3V ZČU na Klatovsku

Počet respondentů: 90

Otázka č. 1

Jste:

- a) muž
- b) žena

Obrázek č. 1- Pohlaví

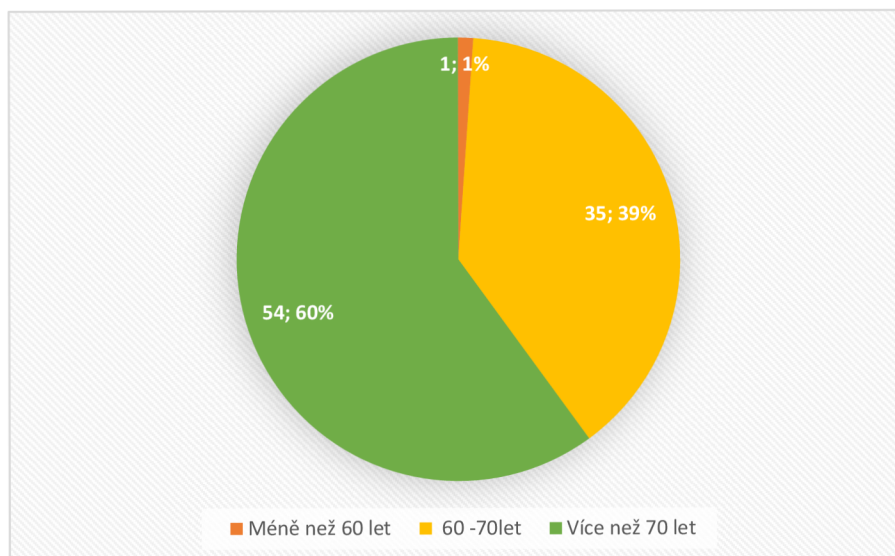
Zdroj: vlastní výzkum

Z tohoto grafu vyplývá, že 20 % respondentů jsou muži a 80 % jsou ženy. Výuky se účastní větší procento žen.

Otázka č. 2

Jaký je Váš věk?

- a) Méně než 60 let
- b) 60 -70let
- c) Více než 70 let

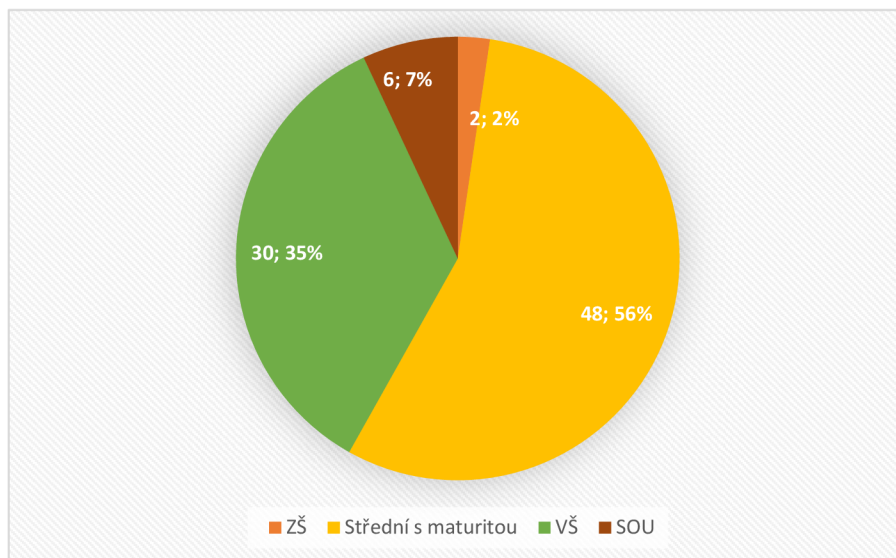
Obrázek č. 2- Věk

Zdroj: vlastní výzkum

54 respondentů čemuž odpovídá 60 % studentů jsou ve věku 70 let a více, 35 respondentů tedy 39 % studentů jsou ve věku od 60 do 70 let. Jeden student je mladší 60 let.

Otázka č. 3

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Obrázek č. 3- Dosažené vzdělání

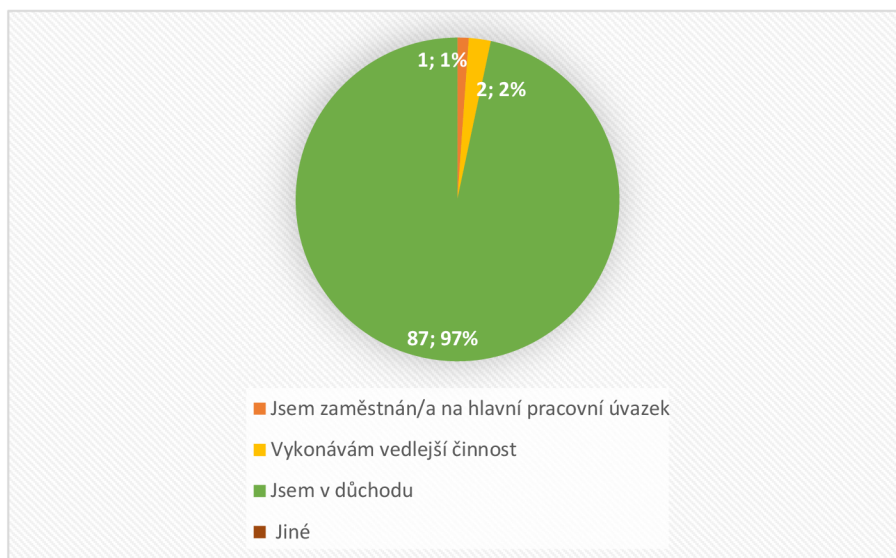
Zdroj: vlastní výzkum

Z tohoto grafu vyplývá, že nejzastoupenější skupinou studentů jsou středoškoláci, tvoří 56 % z celého počtu studentů. Vysokoškolsky vzdělaní studenti zauímají druhou příčku, tvoří 35 % z celkového počtu studentů. V 7 % studentů jsou posluchači s výučním listem. Nejméně zastoupeni jsou studenti se základním vzděláním.

Otázka č. 4

Pracujete?

- a) Jsem zaměstnán/a na hlavní pracovní úvazek
- b) Vykonávám vedlejší činnost
- c) Jsem v důchodu
- d) Jiné

Obrázek č. 4- Pracovní status

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 5

Jakou profesí jste vykonával/a, nebo vykonáváte?

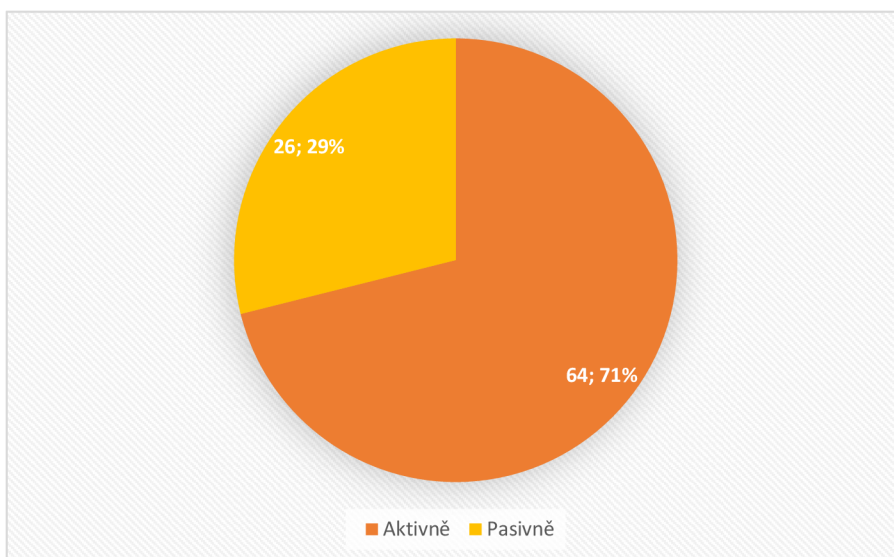
Tuto otázku jsem nechala otevřenou. Mezi studenty jsou nejvíce zastoupeni úředníci, učitelé, pracovníci ve zdravotnictví (farmaceuti, lékaři, zdravotní sestry, porodní asistentky), ekonomové a účetní. V menším počtu jsou zastoupeni (spíše ojediněle) technici, mistři výroby, údržbáři a jednatelé s.r.o.

Otázka č. 6

Jak trávíte volný čas?

- a) Aktivní trávení volného času (aktivita, při které vyvíjíte přímo určitou činnost, např. cyklistika, pěší turistika, návštěva divadla...), vypište činnosti:

- b) Pasivní trávení volného času (aktivita, při které vyvíjíte malou nebo žádnou činnost, např. sledování televize, hraní počítačových her, čtení...), vypište činnosti:

Obrázek č. 5- Volný čas

Zdroj: vlastní výzkum

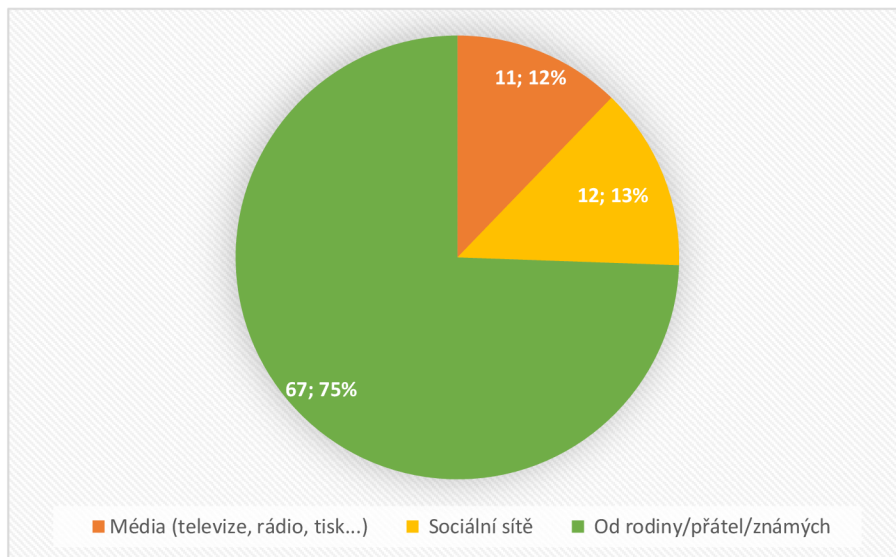
Většina respondentů se snaží svůj volný čas trávit spíše aktivně. Mezi aktivní trávení volného času respondenti zařadili aktivity: pěší turistika, procházky, práce na zahradě, návštěva kulturních akcí, cvičení (nejčastěji jóga, plavání, cyklistika), rybaření, vaření a pečení.

Pasivně tráví svůj volný čas respondenti především těmito aktivitami: četba, sledování televize, luštění křížovek, sudoku, poslech hudby, surfování na internetu a hraním počítačových her.

Otázka č. 7

Jak jste se dozvěděl/a o možnosti vzdělávání?

- a) Média (televize, rádio, tisk...)
- b) Sociální sítě
- c) Od rodiny/přátel/známých

Obrázek č. 6- Jak jste se dozvěděl/a o možnosti vzdělávání

Zdroj: vlastní výzkum

Tři čtvrtiny respondentů se dozvěděly o možnosti vzdělávání od rodiny, přátel nebo známých. Prostřednictvím sociálních sítí a medií se dozvěděl téměř vyrovnaný počet studentů.

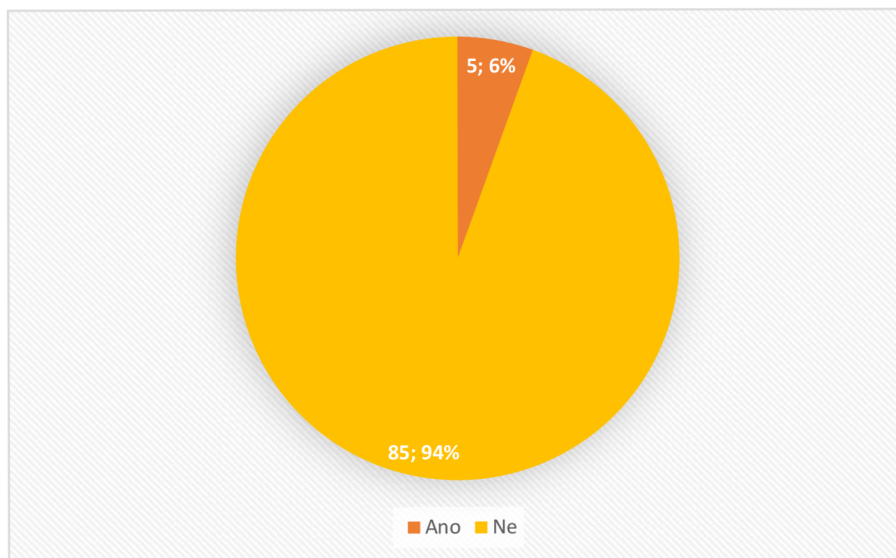
Otázka č. 8

Z jakého důvodu jste se rozhodl/a studovat?

Tuto otázku jsem nechala otevřenou. Tyto odpovědi zazněly nejčastěji: dozvědět se nové informace, rozšířit si vědomosti, trénování paměti, udržovat se v duševní kondici, dokázat si, že to mohu zvládnout, poznat nové přátele, být v kolektivu vrstevníků s podobnými zájmy.

Otázka č. 9

Je pro Vás studium náročné? (Pokud ano, z jakého důvodu?)

Obrázek č. 7- Náročnost studia

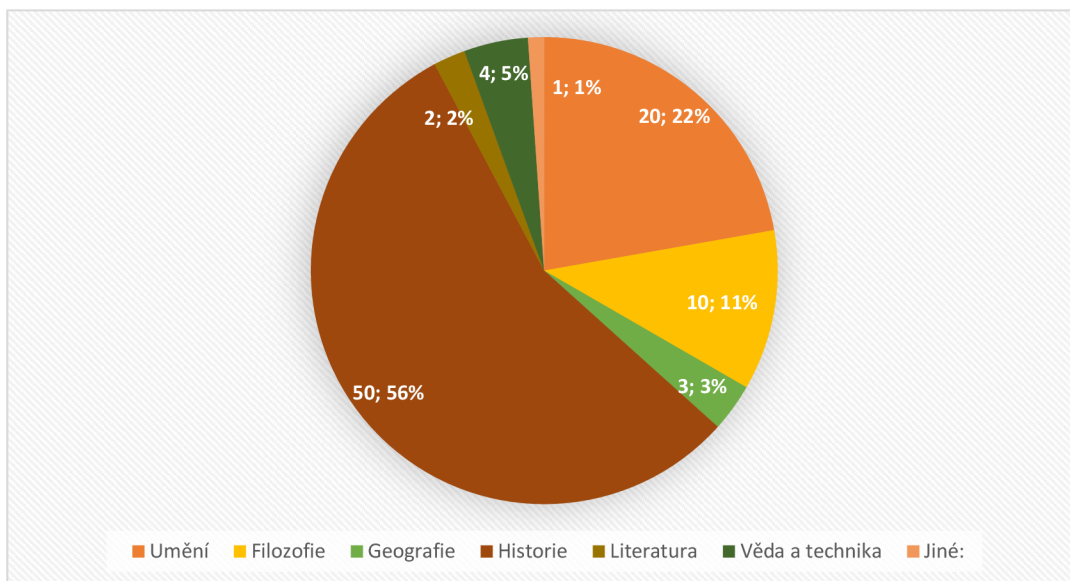
Zdroj: vlastní výzkum

85 (tj. 94 %) respondentů z celkového počtu uvádí, že pro ně studium není náročné, studentům je vzdělávání spíše potěšením. 6 % přijde vzdělávání náročné z důvodu zhoršené paměti.

Otázka č. 10

Jaký okruh přednášek Vás nejvíce baví? Označte jednu možnost.

- a) Umění
- b) Filozofie
- c) Geografie
- d) Historie
- e) Literatura
- f) Věda a technika
- g) Jiné:

Obrázek č. 8- Oblíbené okruhy otázek

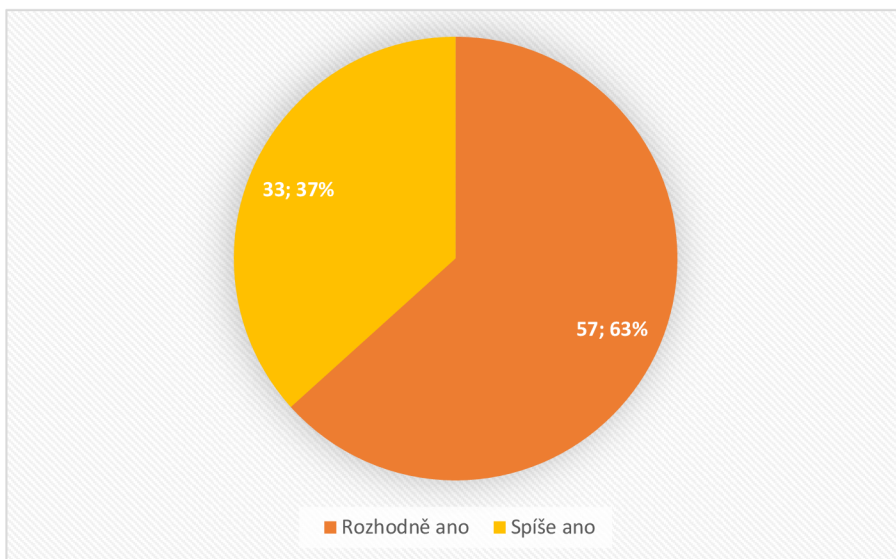
Zdroj: vlastní výzkum

Více než polovina respondentů odpověděla, že nejvíce je baví historie. Dalším oblíbeným tématem v pořadí je umění a filozofie. Poté jsou v menším množství zastoupené obory vědy a techniky, literatury, geografie a jeden respondent odpověděl, že jeho oblíbeným okruhem je zdraví.

Otázka č. 11

Naplnuje studium Vaše očekávání?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

Obrázek č. 9- Naplnění očekávání od studia

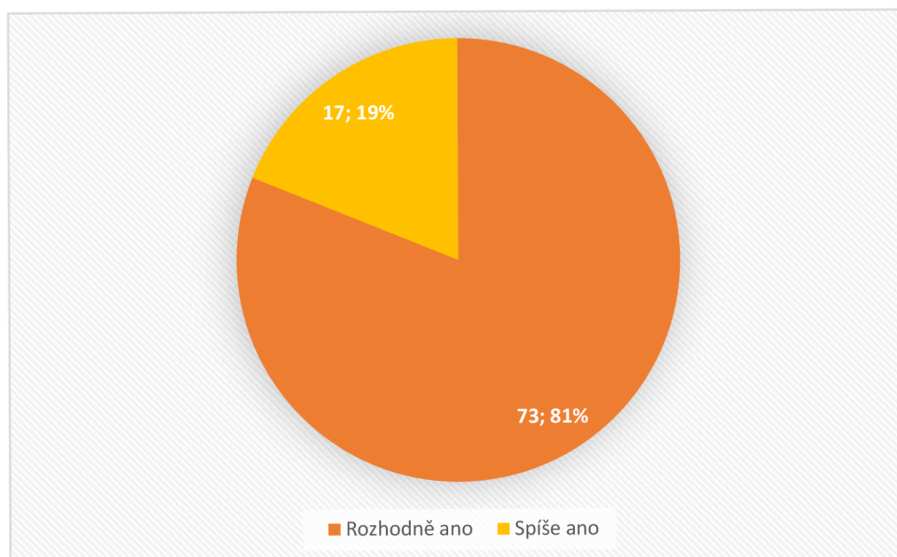
Zdroj: vlastní výzkum

Studium naplňuje všechny studenty. 37 % se přiklání k odpovědi spíše ano, a 63 % respondentů je spokojená bez výhrad.

Otázka č. 12

Obohacuje Vás studium?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

Obrázek č. 10- Obohacení studiem

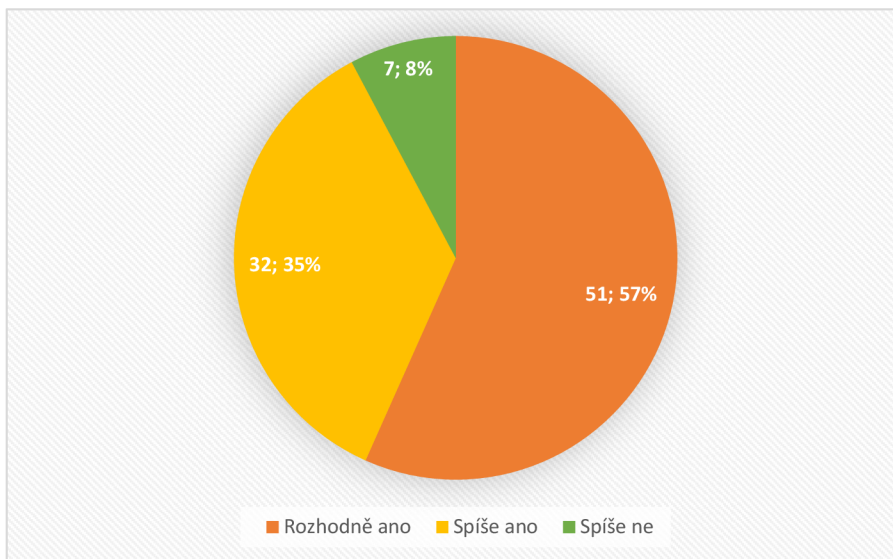
Zdroj: vlastní výzkum

Skvělou zprávou je, že studium je pro seniory obohacující a vzdělávání má tudíž správný účinek a smysl.

Otázka č. 13

Podporuje Vás Vaše okolí ve studiu?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

Obrázek č. 11- Podpora okolí

Zdroj: vlastní výzkum

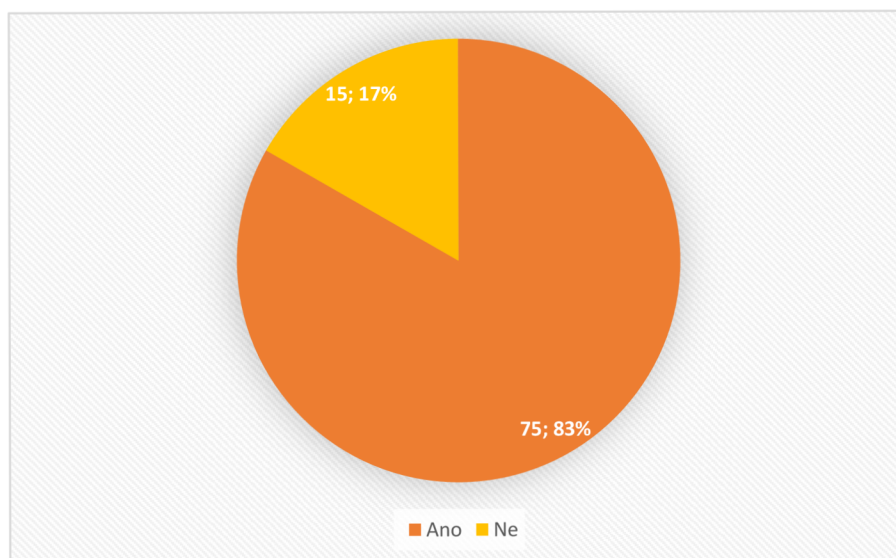
Podpora okolí je pro studujícího seniora důležitá, pokud bude mít podporu např. od přátel nebo rodiny, je vyšší pravděpodobnost, že ho bude studium bavit a zůstane u něj déle.

92 % respondentů má podporu okolí. 7 respondentů uvedlo, že podporu okolí spíše nemá.

Otázka č. 14

Pomohlo Vám studium k získání nových přátel?

- a) Ano
- b) Ne

Obrázek č. 12- Získání nových přátel

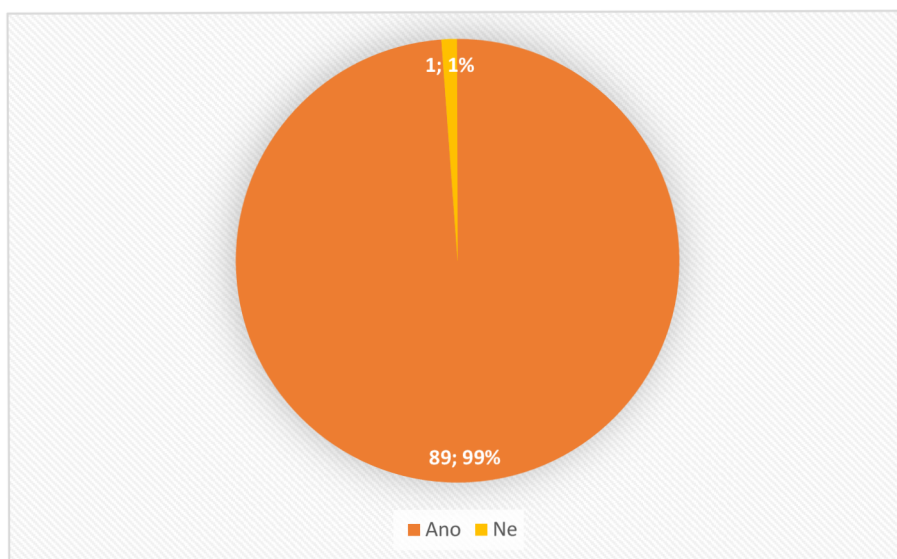
Zdroj: vlastní výzkum

Mezi hlavní cíle ve vzdělávání seniorů se řadí také socializace seniorů. Odpovědi na tuto otázku potvrzují splnění cíle.

Otázka č. 15

Jste rád/a ve společnosti ostatních studentů?

- a) Ano
- b) Ne

Obrázek č. 13- Společnost ostatních studentů

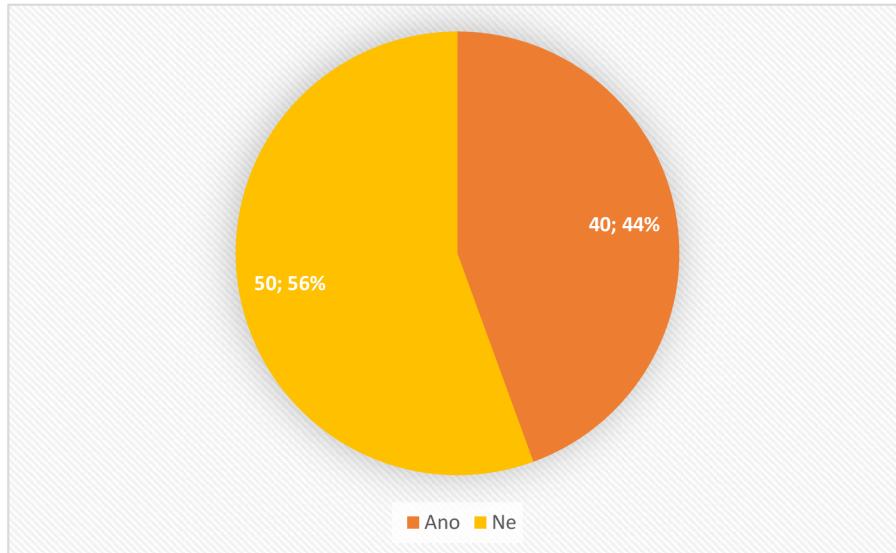
Zdroj: vlastní výzkum

Pouze jeden student není rád ve společnosti ostatních studentů. Ostatní respondenti jsou spokojeni.

Otázka č. 16

Pracujete při výuce ve skupinách?

- a) Ano
- b) Ne

Obrázek č. 14- Práce ve skupinách

Zdroj: vlastní výzkum

Zde záleží na konzultačním středisku, jak má organizovanou výuku. Myslím, že by bylo vhodné, aby studenti mohli pracovat více ve skupinách a rozvíjet tak své komunikační dovednosti.

Otázka č. 17

Jak financujete své studium? Je pro Vás studium finančně náročné?

U této otázky není potřeba graficky znázornovat, všichni respondenti odpověděli, že si financují sami a není pro ně finančně náročné. U několika odpovědí jsem se ale setkala s poznámkou, aby se zásadně v budoucnu nezdražovalo.

Otázka č. 18

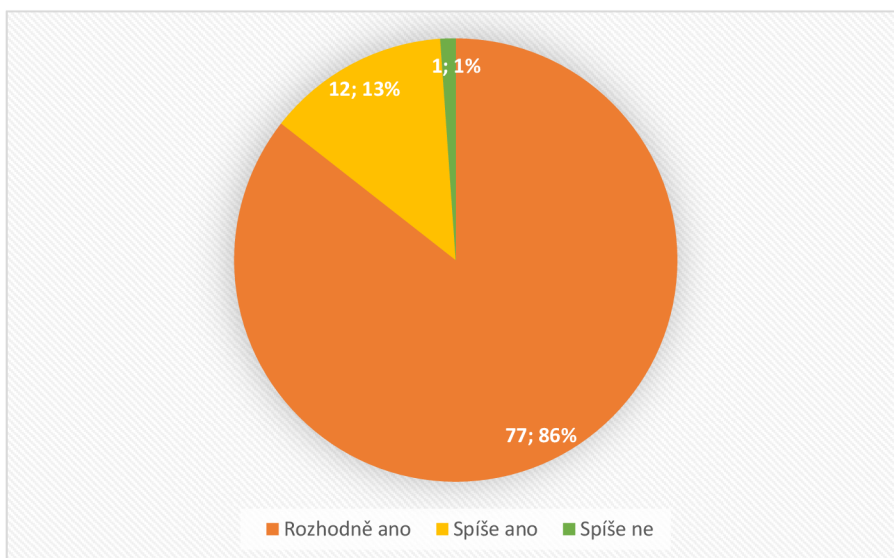
Máte nějaký návrh na zlepšení, aby Vás studium více bavilo a zároveň mělo pro Vás větší přínos?

Většina respondentů je spokojená se současným stavem, nic by neměnila. Objevily se ale připomínky, že by studium mohlo být náročnější, pár respondentů by uvítalo rozšíření témat nebo pár respondentů navrhuje menší skupinky posluchačů při přednáškách.

Otázka č. 19

Doporučil/a byste studium dalším osobám?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

Obrázek č. 15- Doporučení studia ostatním

Zdroj: vlastní výzkum

Většina studentů doporučuje studium dalším vážajícím osobám. Ve studiu vidí skvělou příležitost seberealizace a rozvoje osobnosti.

Otázka č. 20

Máte nějaké připomínky či náměty k tomuto tématu?

Většina respondentů nechala otázku nevyplněnou nebo vyplnila, že je spokojena s nynějším stavem a nic by neměnila. Pár připomínek se ale přeci jen našlo:

- chtělo by to více nových témat, ty staré už mám projeté všechny, noví lidé chodí na 2 přednášky, my můžeme jen na 1
- lepší podání-přednes moderátora tématu (nevím ale v jakém středisku, dotazníky se vrátily anonymně
- nezvyšovat ceny kurzů

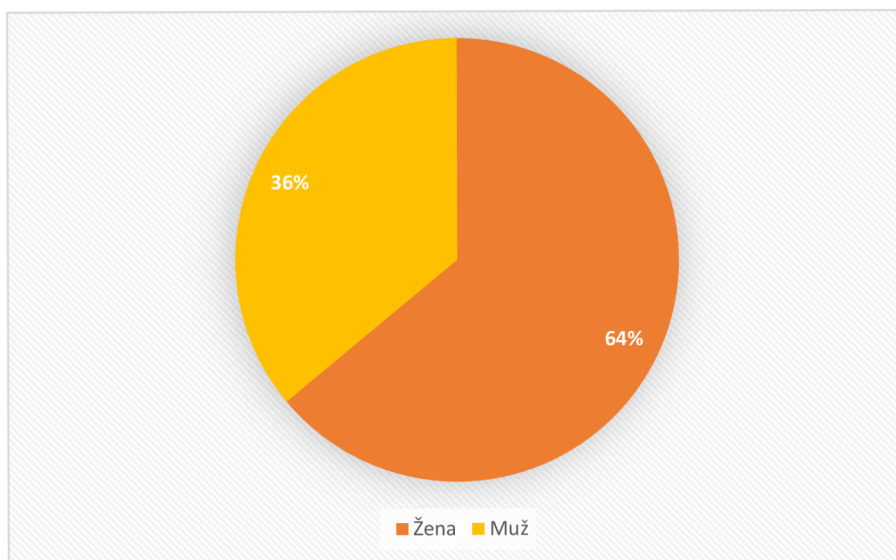
3.3 Výsledky dotazníkového šetření u nestudentů na Klatovsku

Počet respondentů: 100

Otázka č. 1

Jste:

- a) Žena
- b) Muž

Obrázek č. 16- Pohlaví

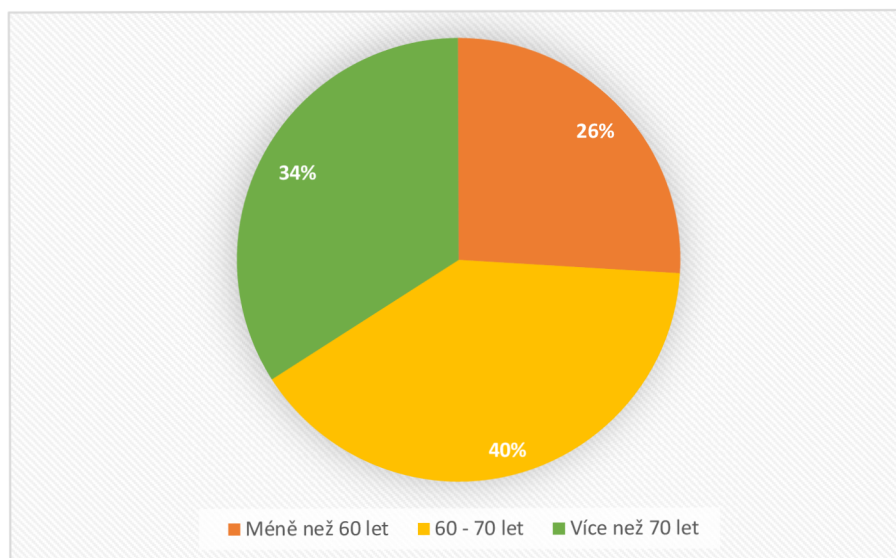
Zdroj: vlastní výzkum

Většina respondentů jsou opět (jako v případě studentů) ženy. Tento dotazník jsem se snažila poskytnout vyváženému množství mužů a žen, bohužel nebylo zcela proveditelné.

Otázka č. 2

Jaký je Vaš Věk?

- a) Méně než 60 let
- b) 60–70 let
- c) Více než 70 let

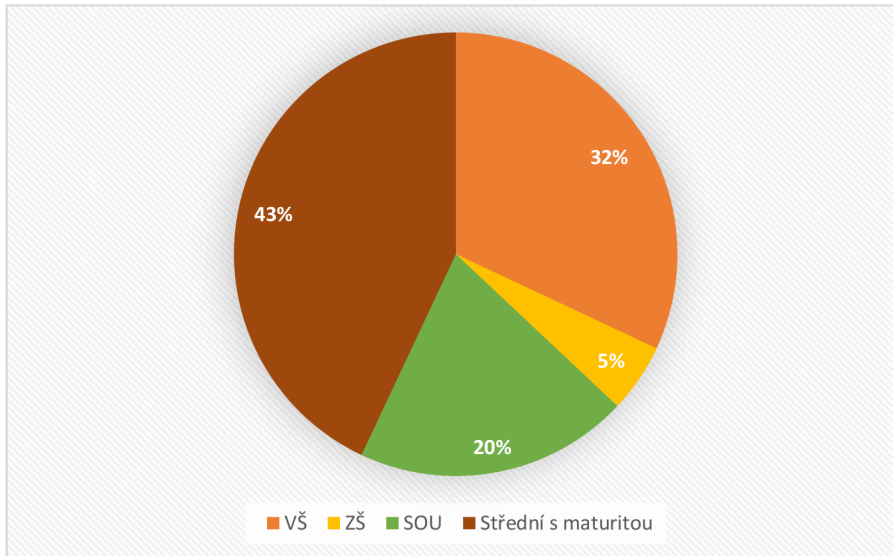
Obrázek č. 17- Věk

Zdroj: vlastní výzkum

Věkové kategorie se povedly vcelku dobře rozvrstvit.

Otázka č. 3

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Obrázek č. 18- Dosažené vzdělání

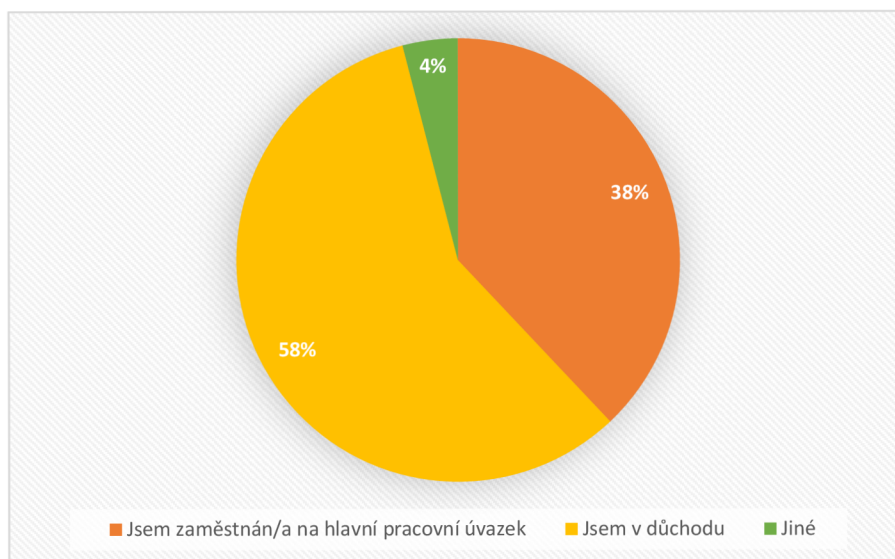
Zdroj: vlastní výzkum

Nejvíce obsazenou kategorií vzdělanosti studentů je Střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou. Další vcelku hodně zastoupené kategorii je vzdělání na Vysoké škole, následované studenty Středních odborných učilišť. Nejméně zastoupeni jsou osoby s dokončeným základním vzděláním.

Otázka č. 4

Pracujete?

- a) Jsem zaměstnán/a na hlavní pracovní úvazek
- b) Vykonávám vedlejší činnost
- c) Jsem v důchodu
- d) Jiné

Obrázek č. 19- Pracovní status

Zdroj: vlastní výzkum

Většina respondentů je v důchodovém věku. 38 % respondentů je stále ještě zaměstnáno. Do kategorie jiné spadají invalidé a osoby samostatně výdělečně činné a osoby v důchodu, přivydělávající si brigádně.

Otázka č. 5

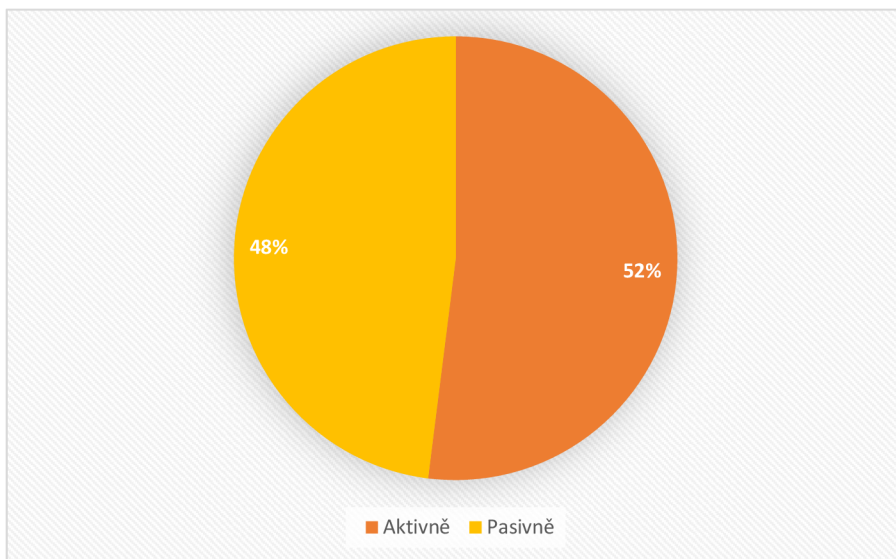
Jakou profesí jste vykonával/a, nebo vykonáváte?

Tuto otázku jsem nechala otevřenou. Nejvíce respondentů vykonávalo tyto profese: učitelé, zdravotničtí pracovníci (lékaři, zdravotní sestry, farmaceutičtí pracovníci, pečovatelé), úředníci a řidiči. V menším zastoupení jsou profese: švadlena, mistr výroby, voják, výtvarník a kněz.

Otázka č. 6

Jak trávíte volný čas?

- a) Aktivně (aktivita, při které vyvíjíte přímo určitou činnost, např. cyklistika, pěší turistika, návštěva divadla...), vypište činnosti
- b) Pasivně (aktivita, při které vyvíjíte malou nebo žádnou činnost, např. sledování televize, hraní počítačových her...), vypište činnosti

Obrázek č. 20- Volný čas

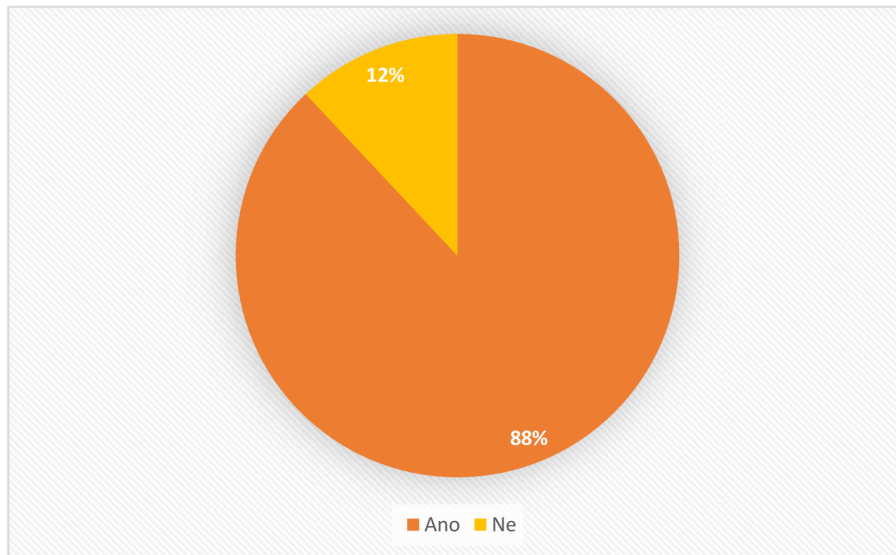
Zdroj: vlastní výzkum

Trávení volného času je vyvážené. Mezi aktivní trávení volného času respondenti zařadili turistiku, rekreační sport (cyklistika, dechové cvičení, meditace, jóga, plavání), návštěvy kina a divadla, zahradničení a starání se o domácí zvířata. Mezi pasivní trávení volného času respondenti uvádějí sledování televize, čtení, poslech hudby, luštění křížovek, sudoku, hry na počítači.

Otázka č. 7

Slyšel/a jste někdy o možnosti vzdělávání seniorů v okolí Vašeho bydliště?

- a) Ano
- b) Ne

Obrázek č. 21- Předešlé informace o vzdělávání seniorů v okolí

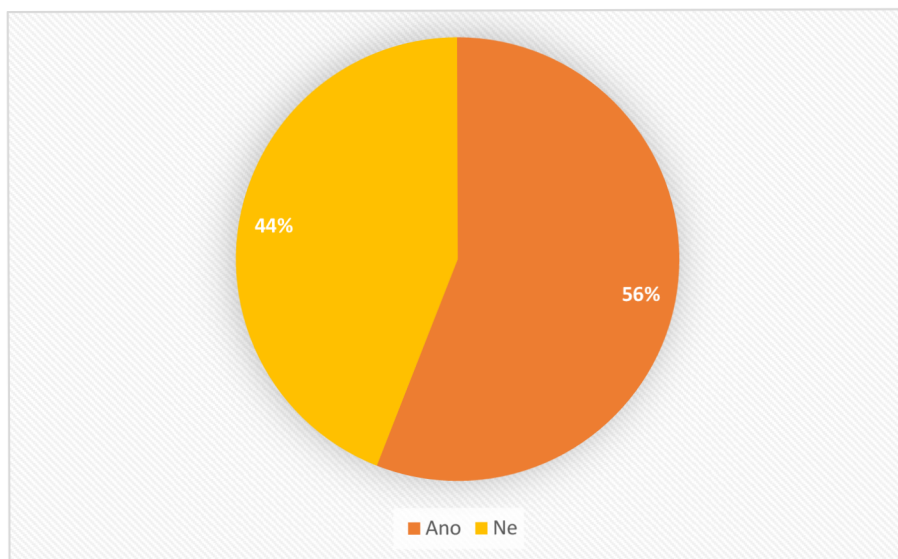
Zdroj: vlastní výzkum

Je skvělou zprávou, že většina lidí je informována o možnosti vzdělávání ve svém okolí. Konzultační střediska mají tedy správně nastavený marketing. Většina respondentů je informována o možnostech od své rodiny/přátel/známých, doporučení je nejlepší reklamou. Déle jsou lidé informováni prostřednictvím médií a sociálních sítí.

Otázka č. 8

Je ve Vašem okolí někdo, kdo využívá možnosti vzdělávání v pokročilejším věku?

- a) Ano
- b) Ne

Obrázek č. 22- Student/ bývalý student v okolí

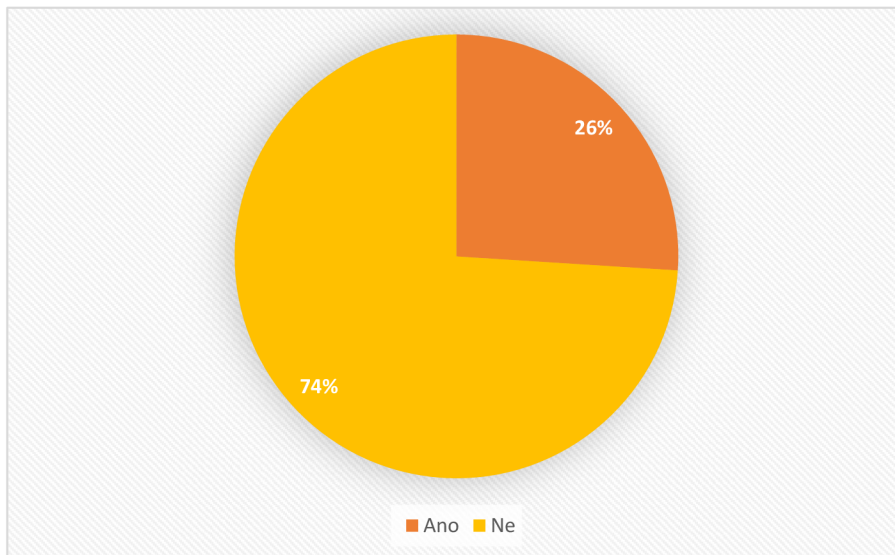
Zdroj: vlastní výzkum

Více než polovina respondentů zná osobně někoho, kdo studuje nebo studoval v konzultačních střediscích.

Otázka č. 9

Zvažujete nebo zvažoval/a jste studium v posledních letech?

- a) Ano
- b) Ne, z jakého důvodu?

Obrázek č. 23- Zvažování možnosti studia

Zdroj: vlastní výzkum

Studium zvažuje jen 26 % respondentů z důvodu pracovní vytíženosti (vysoké procento respondentů je stále v produktivním věku), na výuku by tedy nezbylo mnoho času. Respondenti dále uvádějí, že nemají mnoho času z důvodu péče o vnoučata, jelikož rodiče dětí jsou také pracovní vytížení. Dále všichni dotázaní mají své koníčky, které stále rozvíjejí.

Otázka č. 10

Jaké zaměření studia by pro Vás bylo zajímavé? (Filozofické zaměření, ekonomické zaměření, sociální zaměření atp.)

Tuto otázku jsem nechala otevřenou. Většina respondentů uvedla tyto okruhy: historie, filozofie, ekonomické a sociální. V menším procentu odpovědí se objevily tyto okruhy: práce na počítači, právní zaměření, výtvarné zaměření, teologické zaměření a pedagogické zaměření.

Otázka č. 11

Co by Vás mohlo motivovat ke studiu?

Respondenti (pracující osoby) odpovídali nejvíce, že by je motivovalo více času či zvýšení kvalifikace v zaměstnání. Další motivací je touha dozvědět se nové informace. Další skupinu by motivovala zajímavá témata a socializaci.

Otázka č. 12

Máte nějaké připomínky či náměty k tomuto tématu?

Tato otevřená otázka zůstala ve většinou nevypsaná. Pár respondentů ale uvedlo, že neví o žádném vzdělávacím středisku. Jedna respondentka uvedla, že by toto studium doporučila všem (již studium absolvovala).

4 Výsledky a diskuse

Získání dat od studentů a veřejnosti (nestudentů) poskytuje pohled z obou perspektiv, což může přispět k bohatšímu pochopení potřeb a očekávání různých skupin respondentů. Získaná data od různých konzultačních středisek, poskytují širší perspektivu na různé regionální odlišnosti a potřeby.

Výzkum ukázal, že skupina seniorů, kteří se účastní vzdělávání, je velmi rozmanitá. Zahnuje jedince různého věku, vzdělání a pracovního zařazení. Z toho vyplývá, že vzdělávání je atraktivní pro různé skupiny seniorů. Většina respondentů jsou ženy, což svědčí o vyšší účasti žen na vzdělávacích aktivitách pro seniory. Tato skutečnost může mít důležitou vypovídající hodnotu pro plánování a zaměření programů vzdělávání. Data dále ukázala, že historie je nejoblíbenějším tématem mezi respondenty. Většina respondentů dále upřednostňuje aktivní formy volnočasových aktivit, což může přinést pozitivní dopady na jejich fyzické a duševní zdraví. Téměř všichni respondenti uvádí, že se dozvěděla o možnostech vzdělávání od rodiny, přátel nebo známých. Většina respondentů je spokojena se studiem a vnímá ho jako obohacující aktivitu. Tento pozitivní výsledek naznačuje, že vzdělávání seniorů může být klíčovým prvkem pro udržení duševní vitality a sociálního propojení.

Průzkum dále ukazuje, že většina respondentů (veřejnost) má povědomí o možnostech vzdělávání ve svém okolí, přičemž doporučení od rodiny a přátel hraje klíčovou roli při získávání informací. Překvapivě však pouze menší část respondentů zvažuje možnost studia, přičemž pracovní vytíženost a péče o rodinu jsou hlavními důvody omezení jejich zájmu. Výzkum ukazuje na potřebu zvýšené informovanosti o existujících vzdělávacích možnostech pro seniory. K tomuto účelu by měly být využity různé formy propagace, zejména prostřednictvím médií a sociálních sítí.

Z hlediska preferovaných oblastí studia vynikají humanitní disciplíny, jako jsou historie, filozofie, ekonomie a sociální obory. Tato preference poukazuje na silný zájem o osobní rozvoj a dozvídání se nových informací.

Celkově lze konstatovat, že přestože existuje potenciální zájem o vzdělávání seniorů na Klatovsku, je nezbytné podporovat osvětu a informační kampaně, které by podnítily zájem o tuto formu vzdělávání. Tato práce tak nabízí prostor pro další zkoumání a implementaci opatření k podpoře vzdělávání seniorů pro dané území.

Celkově lze říci, že výzkum přinesl cenné poznatky o vzdělávacích potřebách a preferencích seniorů na Klatovsku. Tyto informace mohou sloužit jako základ pro další plánování a zdokonalování programů vzdělávání pro tuto cílovou skupinu. Je důležité pokračovat v systematickém zhodnocování a přizpůsobování těchto programů, aby co nejlépe odpovídaly potřebám a očekáváním seniorů ve stáří.

Závěr

Závěrem této výzkumné práce lze konstatovat, že získaná data z dotazníkového šetření poskytla pohled do světa vzdělávání seniorů na Klatovsku. Studie odráží rozmanitost osob, kteří se aktivně účastní vzdělávacích programů, a to jak z hlediska věku, vzdělání, tak pracovního zařazení. Tato variabilita zdůrazňuje, že vzdělávání oslovuje různé věkové kategorie seniorů. V čemž spatřuji klíčový poznatek pro tvorbu a adaptaci vzdělávacích programů.

Z výzkumu je patrné, že ženy jsou většinou zastoupeny mezi účastníky vzdělávání pro seniory, což je důležitý faktor pro cílení a utváření programů, které lépe odpovídají potřebám této specifické skupiny. Jako nejoblíbenější téma přednášek jsou historická témata, toto zjištění může posloužit konzultačním střediskům jako podklad k tematickému zaměření vzdělávacích programů pro seniory.

Získaná data od nestudentů poskytla ucelený přehled o potřebách a preferencích seniorů ve vztahu k vzdělávání na Klatovsku. I zde platí, že ženy jsou aktivnějšími v dané oblasti. Významným zjištěním je informovanost respondentů o možnostech vzdělávání ve svém okolí, přičemž doporučení od rodiny, přátel nebo známých hraje klíčovou roli. I mezi veřejností se ukázalo jako oblíbené téma historie. Motivaci veřejnosti ke vzdělávání představuje zejména získání nových informací a zvýšení kvalifikace v zaměstnání.

Celkově z dotazníkového šetření vyplývá, že vzdělávání pro seniory na Klatovsku má pozitivní vliv na spokojenost a obohacení života posluchačů. Pro další rozvoj těchto programů je klíčové sledovat rozvoj potřeb seniorů a přizpůsobovat nabídku vzdělávacích aktivit. Tím lze zajistit udržení a posílení pozitivních dopadů vzdělávání na duševní vitalitu, sociální interakce a celkovou kvalitu života seniorů ve stáří.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

1. JANIŠ, K., SKOPALOVÁ, J. *Volný čas seniorů*. Praha: Grada, 2016. 160 s. ISBN 978-80-247-5535-9.
2. KELNAROVÁ, Jarmila a Eva MATĚJKOVÁ. *Psychologie 1. díl: Pro studenty zdravotnických oborů*. Praha: Grada, 2010. 184 s. ISBN 978-80-247-3270-1.
3. KOZÁKOVÁ, Z., MÜLLER, O. *Aktivizační přístupy k osobám seniorského věku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 54 s. ISBN 80-244-1552-6.
4. ONDRÁKOVÁ, J., TAUCHMANOVÁ, V., JANIŠ, K., PAVLÍKOVÁ, S., JEHLIČKA, V. *Vzdělávání seniorů a jeho specifika*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2012. 168 s. ISBN 978-80-7465-038-3.
5. POKORNÁ, A. *Komunikace se seniory*. Praha: Grada, 2010. 160 s. ISBN 978-80-247-3271-8.
6. SAK, P., KOLESÁROVÁ, K., *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada, 2012. 232 s. ISBN 978-80-247-3850-5.
7. ŠPATENKOVÁ, N., SMÉKALOVÁ, L. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. Praha: Grada, 2015. 232 s. ISBN 978-80-247-5446-8.
8. TOŠNEROVÁ, T. *Ageismus: průvodce stereotypy a mýty o stáří*. Praha: Ambulance pro poruchy paměti, 2002. 45 s. ISBN 80-238-9506-0.

Internetové zdroje

1. Univerzita třetího věku ZČU. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.u3v.zcu.cz/cs/Study/klatovy.html>. [cit. 2023-11-20].
2. Úhlava o.p.s. Online. 2022. Dostupné z: <https://uhlava.cz/index.php?pages=541&page=549&lang=cz&sm=3#>. [cit. 2023-11-20].

Seznam příloh

Příloha č. 1- Dotazník pro studenty konzultačních středisek

Příloha č. 2- Dotazník pro nestudenty konzultačních středisek

Příloha č. 3- Seznam obrázků

Příloha č. 1- Dotazník pro studenty

Dobrý den,

jmenuji se Lucie Polomisová. Studuji dálkově Českou zemědělskou univerzitu v Praze v konzultačním středisku Úhlava v Klatovech. Nyní jsem v posledním ročníku bakalářského studia. Při studiu pracuji jako referent na Finančním úřadě v Klatovech. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku na téma vzdělávání seniorů na Klatovsku pro výzkumnou část mé závěrečné práce.

1. Jste:

a) Muž

b) Žena

2. Jaký je Váš věk?

a) Méně než 60 let

b) 60- 70let

c) Více než 70 let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

4. Pracujete?

- a) Jsem zaměstnán/a na hlavní pracovní úvazek
- b) Vykonávám vedlejší činnost
- c) Jsem v důchodu
- d) Jiné

5. Jakou profesi jste vykonával/a, nebo vykonáváte?

6. Jak trávíte volný čas?

- a) Aktivně (aktivita, při které vyvíjíte přímo určitou činnost, např. cyklistika, pěší turistika, návštěva divadla...), vypište činnosti:

- b) Pasivně (aktivita, při které vyvíjíte malou nebo žádnou činnost, např. sledování televize, hraní počítačových her...), vypište činnosti:

7. Jak jste se dozvěděl/a o možnosti vzdělávání?

- a) Média (televize, rádio, tisk...)
- b) Sociální sítě
- c) Od rodiny/přátel/známých

8. Z jakého důvodu jste se rozhodl/a studovat?

9. Je pro Vás studium náročné?

a) Ano. Z jakého důvodu?

b) Ne

10. Jaký okruh přednášek Vás nejvíce baví? Označte jednu možnost.

a) Umění

b) Filozofie

c) Geografie

d) Historie

e) Literatura

f) Věda a technika

g) Jiné: _____

11. Naplňuje studium Vaše očekávání?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

12. Obohacuje Vás studium?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

13. Podporuje Vás Vaše okolí ve studiu?

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Rozhodně ne

14. Pomohlo Vám studium k získání nových přátel?

a) Ano

b) Ne

15. Jste rád/a ve společnosti ostatních studentů?

a) Ano

b) Ne

16. Pracujete při výuce ve skupinách?

a) Ano

b) Ne

17. Jak financujete své studium? Je pro Vás studium finančně náročné?

18. Máte nějaký návrh na zlepšení, aby Vás studium více bavilo a zároveň mělo pro Vás větší přínos?

19. Doporučil/a byste studium dalším osobám?

a) Rozhodně ano

b) Spíše ano

c) Spíše ne

d) Rozhodně ne

20. Máte nějaké připomínky či náměty k tomuto tématu?

Děkuji za vyplnění dotazníku a Váš čas.

Příloha č. 2- Dotazník pro nestudenty konzultačních středisek

Dobrý den,

jmenuji se Lucie Polomisová. Studuji dálkově Českou zemědělskou univerzitu v Praze v konzultačním středisku Úhlava v Klatovech. Nyní jsem v posledním ročníku bakalářského studia. Při studiu pracuji jako referent na Finančním úřadě v Klatovech. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku na téma vzdělávání seniorů na Klatovsku pro výzkumnou část mé závěrečné práce.

1. Jste:

- a) Muž
- b) Žena

2. Jaký je Váš věk?

- a) Méně než 60 let
- b) 60- 70let
- c) Více než 70 let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

4. Pracujete?

- a) Jsem zaměstnán/a na hlavní pracovní úvazek
- b) Vykonávám vedlejší činnost
- c) Jsem v důchodu
- d) Jiné

5. Jakou profesí jste vykonával/a, nebo vykonáváte?

6. Jak trávíte volný čas?

- a) Aktivně (aktivita, při které vyvíjíte přímo určitou činnost, např. cyklistika, pěší turistika, návštěva divadla...), vypište činnosti:

- b) Pasivně (aktivita, při které vyvíjíte malou nebo žádnou činnost, např. sledování televize, hraní počítačových her...), vypište činnosti:

7. Slyšel/a jste někdy o možnosti vzdělávání seniorů v okolí Vašeho bydliště?

- a) Ano
- b) Ne

8. Je ve Vašem okolí někdo, kdo využívá možnosti vzdělávání v pokročilejším věku?

a) Ano

b) Ne

9. Zvažujete nebo zvažoval/a jste studium v posledních letech?

a) Ano

b) Ne, z jakého důvodu? _____

10. Jaké zaměření studia by pro Vás bylo zajímavé? (filozofické zaměření, ekonomické zaměření, sociální zaměření atp.)

11. Co by Vás mohlo motivovat ke studiu?

12. Máte nějaké připomínky či náměty k tomuto tématu?

Děkuji za vyplnění dotazníku a Váš čas.

Příloha č. 3- Seznam obrázků

Obrázek č. 1- Pohlaví

Obrázek č. 2- Věk

Obrázek č. 3- Dosažené vzdělání

Obrázek č. 4- Pracovní status

Obrázek č. 5- Volný čas

Obrázek č. 6- Jak jste se dozvěděl/a o možnosti vzdělávání

Obrázek č. 7- Náročnost studia

Obrázek č. 8- Oblíbené okruhy otázek

Obrázek č. 9- Naplnění očekávání od studia

Obrázek č. 10- Obohacení studiem

Obrázek č. 11- Podpora okolí

Obrázek č. 12- Získání nových přátel

Obrázek č. 13- Společnost ostatních studentů

Obrázek č. 14- Práce ve skupinách

Obrázek č. 15- Doporučení studia ostatním

Obrázek č. 16- Pohlaví

Obrázek č. 17- Věk

Obrázek č. 18- Dosažené vzdělání

Obrázek č. 19- Pracovní status

Obrázek č. 20- Volný čas

Obrázek č. 21- Předěšlé informace o vzdělávání seniorů v okolí

Obrázek č. 22- Student/bývalý student v okolí

Obrázek č. 23- Zvažování možnosti studia

Seznam použitých zkratk

U3V ZČU – Univerzita třetího věku Západočeské Univerzity v Plzni

Virtuální U3V ČZU – Univerzita třetího věku České zemědělské Univerzity v Praze

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná – podnikatelé